

Les campanes de l'església de Santa Maria de Cervera (1338-1880)

Josep M. Llobet i Portella

UNED. Centre Associat de Cervera

0. Introducció

Si bé existeix una munió de breus treballs sobre les campanes de l'església de Santa Maria de Cervera, encara no s'havia publicat, que sapiguem, un estudi que ofereixi una visió històrica general d'aquestes campanes cerverines.¹ En conseqüència, aquest ha estat el nostre propòsit: facilitar que el lector s'assabenti de la història de les campanes de la susdita església al llarg dels segles. És evident, però, que sense un previ recull documental, aquesta història general no hauria estat possible. Per aquesta raó, hem portat a terme una recerca de textos històrics que aportessin informació sobre el tema estudiat, amb el resultat d'haver pogut localitzar un parell de centenars de documents.

Aquest estudi, doncs, està basat en aquests textos històrics localitzats, seixanta dels quals, els que considerem més importants, adjuntem transcrits. Cal dir, però, que bona part d'aquests textos localitzats corresponen a actuacions escassament rellevants, com simples reparacions de campanes, motiu pel qual hem cregut convenient deixar-los de banda, ja que, si no ho haguéssim fet així, aquest treball hauria resultat excessivament feixuc. La divisió que hem establert és la cronològica. Amb la finalitat d'aportar encara més informació, hem afegit, al final, cinc apèndixs.²

¹. Informació bibliogràfica sobre aquest tema a: Ramon TURULL, *Històries de Cervera, VI. Homes i fets, converses i anècdotes sobre campanes*, Cervera, Biblioteca de Cervera i la Segarra, 1993; Jaume LLOBET I PONT, *Índex per temes i autors de 50 anys de "Segarra"*, Cervera, Centre Municipal de Cultura, 1994; *Segarra Actualitat*, «El campanar i les campanes de Santa Maria», 70 (setembre 2002).

². Agraïm als autors dels textos d'aquests apèndixs o als seus familiars l'autorització per a reproduir-los.

1. L'edat mitjana

La primera notícia documental que coneixem sobre les campanes de l'església de Santa Maria correspon a l'any 1338. Abans, doncs, que fos construït el campanar de l'església. Hom parla del Seny de l'Oració, que era tocat els matins, i del Seny del Lladre, que es feia sonar quan enfosquia (*Document número 1*).

Amb aquest petit nombre de campanes no es devia poder satisfer les necessitats de la població. Potser per això, l'any 1358, el consell municipal cerverí acordà que els paers parlessin amb Ponç de Guiteres i Pere Montsonet, dos mestres de campanes, per tal de fer-los fer senys amb el coure que la vila tenia (*Document número 2*). Sabem que Ponç de Guiteres habitava a Cervera, mentre que Pere Montsonet, dit també Pere Sonet, era ciutadà de Barcelona. Poca utilitat tindrien, però, les campanes mentre la vila no disposés d'un campanar on poguessin ser instal·lades, obra a la qual hi fou assignat l'import d'un impost municipal.

Després d'alguna dilació (*Document número 3*), el consell municipal decidí que els senys fossin fabricats, ja que eren de gran necessitat per a la vila (*Document número 4*). Un extens document de l'any 1360, una part del qual donem transcrita, ens concreta que les campanes fabricades per Ponç de Guiteres –potser amb l'ajut de Pere Montsonet– eren dos senys i una esquella, o sigui, dues campanes grans –anomenades Seny Major i Seny Menor– i una de petita. Les tres campanes juntes pesaren cent quintars i costaren poc més de mil cinc-cents vuitanta-dos sous. Com fou habitual fins a arribar al segle XIX, les campanes van ser foses prop del lloc on havien de ser col·locades (*Document número 5*). Ponç de Guiteres tingué un fill, també mestre de campanes, anomenat Pere de Guiteres.

D'altra banda, la construcció del campanar anava tirant endavant. Atès que encara no s'havia edificat el pis de les campanes, foren fets dos pilars per a sostenir el Seny Major (*Document número 6*). Aquesta campana, que era tocada durant els dies de la celebració de la fira (*Document número 7*), era anomenada Seny Major perquè era la més gran en aquell temps, però, com veurem després, no és la campana que amb el nom de Seny Major ha pogut arribar fins als nostres dies.

L'any 1377, els preveres de l'església de Santa Maria es queixaren als paers, al·legant que el lloc on estaven les campanes era inadequat, ja que, quan hom

tocava a matines, el toc no podia ser sentit per molts dels eclesiàstics. Per a resoldre aquest problema, els mateixos preveres farien fer, si les autoritats ho autoritzaven, un bastiment per a col·locar l'Esquella Vedada –potser era l'esquella que l'any 1360 havia fet Ponç de Guiteres–, que seria la campana que es faria servir per a tocar a matines. El consell municipal acordà que els paers es preocupessin que les esquelles i els senys fossin posats al campanar de la manera més convenient.³ Sembla que això fou fet, almenys, quant al Seny Major.⁴

Un document de l'any 1380 parla de dos mestres de campanes que van venir de Santa Coloma a Cervera per tal de fabricar dos senys (*Document número 8*). Malauradament no tenim cap més informació que ens pugui ampliar aquesta notícia.

Hem d'arribar a l'any 1385 per a trobar informació sobre la fabricació d'una altra campana. Aquest document és important perquè ens permet conèixer, encara que sigui de forma aproximada, la data d'una de les campanes més conegudes del campanar de l'església de Santa Maria: el Tibau. Cal dir, però, que l'actual campana que porta aquest nom no és l'original, ja que la primitiva, com veurem, serà fosa posteriorment per tal de fabricar-ne una altra. Sembla que el Tibau va ser fet amb els trossos del Seny Menor –que s'havia trencat–, una de les tres campanes que l'any 1360 havia fos Ponç de Guiteres (*Document número 9*).

La campana anomenada Tibau prengué el nom del seu fabricant, un mestre de campanes que es deia Tibaut Rahart, el qual procedia del burg de Santa Maria de la ciutat francesa de Troyes. Es casà amb una tal Caterina, filla de Pere Disovals i de la seva esposa Falcona, de Cervera.⁵

Tibaut Rahart es degué quedar a Cervera, ja que l'any 1403 encara hi vivia.⁶ Per això, en un document de l'any 1391, on consta que el mestre treballava per a la Seu de Lleida, apareix com a mestre de campanes de Cervera.⁷

Una de les funcions més importants que portaven a terme les campanes en aquell temps era assenyalar cada una de les hores en què es trobava dividit el

³. Arxiu Històric Comarcal de Cervera (= AHCC), Fons Municipal, *Consells*, 1377, f. 21 v.

⁴. AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1377, f. 36.

⁵. AHCC, Fons Dalmases, caps 1.

⁶. AHCC, Fons Notarial, Cervera, 18, Pere de Salvanera, *Llibre de procuracions*, 1403, s. f.

⁷. Josep LLADONOSA I PUJOL, *Història de Lleida*, Tàrraga, Camps Calmet, 1972, vol. I, p. 503.

dia. A Cervera, aquesta activitat sembla que es desenvolupà amb regularitat a partir de l'any 1398. Devia resultar econòmicament costosa, ja que calgué que fos pagada pels mateixos veïns (*Document número 10*). El consell municipal acordà que la campana usada per a tocar les hores fos el Seny d'en Guiteres, que devia ser el Seny Major que aquest mestre fabricà l'any 1360 (*Document número 11*).

Sabem, per un document de l'any 1399, que, en aquell temps, els tocs de les campanes eren els següents: el de les hores, el del Seny de l'Oració –tocat al matí i al vespre–, el del Seny del Dia, el del Seny del Lladre i el dels processos de sometent (*Document número 12*).

Si bé els tocs de les campanes normalment eren de gran utilitat per als veïns, en determinades circumstàncies aquests tocs podien tenir conseqüències funestes. Eren especialment perillosos els tocs que anunciaven els enterraments de persones adultes o d'infants en temps de pesta, ja que, com diu la mateixa documentació, feien que s'agreugessin les persones malaltes que els sentien. Calgué, doncs, que, en alguna ocasió, fins i tot fossin prohibits (*Document número 13*).

Com hem vist, des del campanar eren tocades les hores. Ara bé, és evident que el campaner necessitava un rellotge per a poder-se guiar. No sabem com ho feia abans de l'any 1408 –segurament tenia un rellotge de sol–, però, a partir d'aquest any degué fer servir el rellotge d'arena que els paers cerverins demanaren, a començament d'any, que els fos portat de Barcelona. Sabem, però, que als paers no solament els interessava el rellotge sinó, també, conèixer com eren tocades les hores a Barcelona (*Document número 14*).

Un document d'aquell mateix any 1408 ens permet veure la importància que tenien els tocs de les campanes per tal d'evitar molts sinistres. Amb aquesta finalitat, aquell any va ser ordenat que els sagristans o els campaners de l'església de Santa Maria, de seguida que sentissin o veiessin algun so, brega, *cabuscol* o foc a la vila o als seus termes, fessin repicar els senys. D'aquesta manera, tots els homes fàcilment es podrien posar a les ordres dels seus superiors, d'acord amb la jerarquia prèviament establerta (*Document número 15*).

L'any 1416, es fabricà una nova campana. La notícia es desprèn d'un acord municipal que manava que aquesta campana fos pagada amb diners de l'Obra de l'església de Santa Maria, cosa que indica que anava destinada al campanar d'aquesta església. La nova campana –una esquella– fou anomenada Na Talons

d'Ase, un nom realment enigmàtic i poc comú (*Document número 16*). L'anotació d'un pagament realitzat al cap de tres anys ens permet saber que aquesta nova campana havia estat feta per Mateu de l'Olm (*Document número 17*).

Mateu de l'Olm era un mestre de campanes de Barcelona que l'any 1404 es féu veí de Cervera per un període de vint anys.⁸ L'any 1427, passat de sobres el període compromès, sol·licità que es cancel·lés el seu veïnatge, ja que volia tornar a la ciutat de Barcelona.⁹ Amb tot, almenys fins a la meitat del segle XV, el seu nom apareix sovint a la documentació cerverina.

L'acta d'un consell municipal celebrat el dia 9 d'octubre de 1424 ens permet saber que s'havien establert uns pactes amb els mestres de campanes Mateu de l'Olm i Pere Safont –aquest últim mestre també era de Barcelona– per tal de fabricar dos senys per al campanar de l'església de Santa Maria (*Document número 18*).

Al començament del mes d'abril de l'any següent, aquests senys ja havien estat fabricats. Només calia que fossin examinats per un mestre de campanes per tal de comprovar que no tenien cap defecte (*Document número 19*). Si comparem aquest document amb l'anterior, veurem que hi ha una diferència important: el primer fa referència a dos senys i el segon parla de tres. Sembla, però, que les campanes fetes l'any 1424 foren dues: el Seny Major i la Carranca. Cal dir que aquestes dues campanes són, que sapiguem, les úniques del campanar de l'església de Santa Maria que, fabricades durant l'edat mitjana, han pogut arribar als nostres dies.

Sabem amb seguretat que l'actual Seny Major és una de les campanes fabricades per Mateu de l'Olm l'any 1424 perquè porta una llegenda que, entre altres coses, diu «*Matheus de Olmo, magister cimbballorum, villae Cervariae, me fecit anno nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto*», o sigui: «Mateu de l'Olm, mestre de campanes, de la vila de Cervera, em va fer l'any del naixement del Senyor mil quatre-cents vint-i-quatre». A més, hi ha sis escuts heràldics de Cervera i altres sis escuts amb el senyal heràldic del fabricant: un om. El Seny Major fet per Mateu de l'Olm va ser la segona cam-

⁸. AHCC, Fons Municipal, *Llibre dels veïns*, 1424-1434, f. 83 v.

⁹. AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1427, f. 59.

pana que portà aquest nom, ja que el primer Seny Major –ja ho hem dit abans– fou una campana fabricada per Ponç de Guiteres l'any 1360.

Quant a l'actual campana anomenada Carranca, també hem de creure que és l'altra campana feta per Mateu de l'Olm l'any 1424 perquè, a més de contenir tres escuts heràldics de Cervera, mostra tres escuts amb l'om com a senyal heràldic. La disminució del nombre d'escuts és deguda al menor diàmetre de la campana.

D'altra banda, el fet que en les dues campanes només consti el nom o el senyal heràldic de Mateu de l'Olm fa creure que Pere Safont tingué una intervenció secundària en la fabricació d'aquestes campanes.

Les campanes fabricades l'any 1424 es degueren considerar satisfactòries, ja que hom procedí a pagar el seu import als mestres que les havien fet (*Documents números 20 i 21*). També va ser liquidat l'import de la ferramenta i els batalls que havien estat fets per a les campanes esmentades (*Documents números 22 i 23*).

En canvi, sembla que aconseguir que els torns de fusta per a les noves campanes fossin fets satisfactòriament no fou una tasca fàcil per a les autoritats cerverines. Almenys, així ho fan creure dos acords del consell municipal presos durant els mesos de gener de 1427 (*Documents números 24 i 25*).

Aquell mateix any 1427 es produí un fet insòlit: tot i que hi constància que al ferrer Pere Gener li havia estat pagat l'import dels batalls i altra ferramenta que havia fet per als senys fabricats últimament (*Document número 23*), aquest pagament no devia comprendre la totalitat de la suma deguda, ja que aquell any, en considerar que el deute no havia estat totalment liquidat, el ferrer pujà al campanar, despenjà els batalls i se'ls endugué al seu taller. Per a resoldre aquesta situació, que impossibilitava que les noves campanes fossin tocades, calgué que els paers cerverins oferissin garanties suficients al ferrer per tal que aquest decidís tornar a col·locar els batalls a les campanes (*Document número 26*).

Segons un document de l'any 1429, en aquell temps, hi havia uns sagristans encarregats de tocar les hores, tant les diürnes com les nocturnes, al campanar de l'església de Santa Maria. Ho sabem perquè, durant el mes de març d'aquell any, aquests sagristans manifestaren al consell municipal la seva intenció d'abandonar la feina que estaven realitzant a causa de la poca remuneració que

rebien, ja que –deien– no volien «morir de fam». Els membres del consell, en considerar justa la petició, acordaren que els fos donat l'import d'un impost que pagaven els jueus de la vila per tal que ells poguessin viure del seu treball.¹⁰ Per facilitar el toc de les hores, aquell mateix any els paers cerverins van comprar a un mercader una «ampolla d'hores», o sigui, un rellotge d'arena, i la van lliurar als esmentats sagristans del campanar.¹¹

L'any 1435 es degué canviar el capçal del Tibau i l'any següent el de la Carranca. Ho suposem perquè Guillem Mestre, de Civit, el 5 de juliol de 1435, va rebre l'import de dos capçals que havia fet per al Tibau¹² i, el 10 de novembre de 1436, la mateixa persona va cobrar el valor d'un capçal de fusta destinat a la Carranca.¹³ Sorpren, però, que hom fes dos capçals per a la mateixa campana.

D'altra banda, l'any 1443, hem de creure que va ser feta una reparació important al Seny Major, el qual, en aquell temps, era anomenat «de les hores» perquè, segurament, es devia fer servir per a tocar les hores. En concret, hi foren canviats els cercols, els tascons, les agulles i els corrons, peces que havien estat novament fetes pel ferrer Bernat Guiam.¹⁴

S'ha conservat un inventari de l'any 1471 que descriu les campanes i alguns altres objectes que hi havia al campanar de l'església de Santa Maria en aquell temps.¹⁵ Cal tenir present que, l'any 1471, ja havia estat construït per Pere de Vall-llebrera el pis de les campanes, per la qual cosa les campanes es trobaven al lloc del campanar que ocupen actualment.¹⁶ La redacció d'aquest inventari va ser una conseqüència del canvi de campaner. Així, la responsabilitat sobre els objectes inventariats passava de Francesc Pla al nou campaner Miquel Comalada (*Document número 27*).

¹⁰. AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1429, f. 50.

¹¹. AHCC, Fons Municipal, *Èpoques comunes*, 1429, f. 37.

¹². AHCC, Fons Municipal, *Èpoques comunes*, 1435, f. 13.

¹³. AHCC, Fons Municipal, *Èpoques comunes*, 1436, f. 28.

¹⁴. AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1443, f. 72.

¹⁵. Aquest inventari va ser publicat l'any 1983 en una versió que conté abundants errors. Potser el més greu és la lectura de «squla de fust» on simplement hi diu «squala de fust», cosa que fa descobrir a l'autor unes inexistentes «matraques o tenebres, instrument de fusta en forma de roda provista de martells» (Josep M. RAZQUIN I JENÉ, «Un inventari de les campanes de Santa Maria de Cervera, del 1472», *Ilerda*, XLIV (1983), ps. 429-435).

¹⁶. Sobre la construcció del pis de les campanes: Josep M. LLOBET I PORTELLA, «Les obres de Pere de Vall-llebrera al campanar de l'església de Santa Maria de Cervera (1423-1442)», a *Simposi El campanar de la Seu Vella de Lleida. Els campanars gòtics a la Corona d'Aragó*, en premsa.

Segons l'esmentat inventari, al campanar hi havia les campanes següents:

El Seny Major, que continuava anomenant-se «de les hores». Era una de les dues campanes fetes l'any 1424 per Mateu de l'Olm i Pere Safont.

El seny anomenat Tibau. O sigui, la campana que l'any 1385 havia fabricat Tibaut Rahart.

El seny anomenat Carranca. Era l'altra campana que l'any 1424 havien fet Mateu de l'Olm i Pere Safont.

El seny anomenat Tèrcia. No sabem quan fou fabricada aquesta campana. Segurament portava el nom d'una de les hores canòniques perquè era usada per a tocar aquesta hora.

L'Esquella Grossa. D'aquesta campana tampoc en tenim cap altra notícia.

L'Esquella de Migjorn. Devia estar col·locada al costat sud del campanar, segons indica el seu nom.

L'Esquella anomenada Talons d'Ase. Aquesta campana sí que la tenim documentada. Ja hem dit que fou feta per Mateu de l'Olm l'any 1416.

Aquestes set campanes, quatre de grans i tres de petites, devien estar situades al pis de les campanes del campanar. Hi havia, encara a la casa de la Vera Creu, ubicada al terrat de l'església, una esquella que es trobava fora de servei. Aquesta casa de la Vera Creu sembla que era anomenada així perquè durant els temporals s'hi exposava el reliquiari d'aquest nom.

D'interès és l'esment que es fa dels rellotges. N'hi trobem tres: un de sol – el quadrant –, col·locat al terrat de l'església, i dos d'arena: l'ampolleta i les hores de vidre amb bastiment de fusta. Aquest últim, devia ser el rellotge que, l'any 1408, els paers cerverins feren portar de Barcelona. En canvi, l'ampolleta és possible que fos el rellotge que l'any 1429 les autoritats municipals van comprar a un mercader. Els dos rellotges d'arena es trobaven al lloc on habitava el campanar, espai que, en estar situat sota el pis de les campanes, permetia que, des d'allí, fos oberta i tancada, amb una grossa soga, la porta de la carnisseria.

El Seny Major, l'any 1476, tingué un singular privilegi: tocar per a convocar a les sessions de les corts celebrades a Cervera des del 14 de juliol fins al dia en què els assistents marxaren a la ciutat de Barcelona per a continuar-les.

En total, gairebé cinc mesos. Les despeses havien de ser satisfetes pels diputats del general de Catalunya al campaner Miquel Comalada.¹⁷

L'any 1486 es portà a terme diverses reparacions de les principals campanes del campanar de l'església de Santa Maria. La conservació del document que conté els pactes estaberts entre els paers i els obrers de l'església, d'una part, i Joan Barrufet, mestre de cases, i Gaspar Ferrer, ferrer, tots dos de Cervera, de l'altra part, ens permet saber que les intervencions que s'havien de fer eren les següents (*Document número 28*):

Refer la ferramenta i canviar el sobrecapçal del Seny Major.

Fer un batall nou que pesés cent quaranta lliures i posar-lo al Tibau i renovar les agulles, les faixes, els tascons i la resta de la ferramenta i canviar el torn i el capçal d'aquesta campana.

Canviar el sobrecapçal de la Carranca, per la qual cosa podrien aprofitar les agulles i altra ferramenta vella del Tibau.

Canviar el torn i el sobrecapçal del seny anomenat Tèrcia. La ferramenta que s'aprofitaria seria, en aquesta operació, la que es trauria de la Carranca.

A més, caldria canviar aquells capçals de les llorigues que es trobessin en mal estat.

Aquest aprofitament de la ferramenta vella de les campanes sembla que no fou del tot satisfactòria. Així ho fa creure una reclamació presentada dos anys després pel ferrer Gaspar Ferrer (*Document número 29*).

Un document notarial de l'any 1490 ens permet conèixer que no totes les campanes de l'església de Santa Maria es trobaven al campanar. Sabem que la confraria de Sant Llorenç en tenia una col·locada en un campanaret que hi havia al terrat de l'església. Aquesta campana –era una esquella– servia per a tocar a batallades a la missa de l'alba i a les funcions pròpies de la confraria (*Document número 30*).

Durant una sessió del consell municipal cerverí celebrada el dia 15 de desembre de 1490 es prengué l'acord de fer fabricar una campana que seria

¹⁷. AHCC, Fons Notarial, Cervera, 43, Joan Ponç, *Manual*, 1476-1477, f. 7. Aquestes corts se celebraren, successivament, a Perpinyà, Lleida, Balaguer, Cervera i Barcelona i duraren des de l'any 1473 al 1479 (Josep COROLEU i Josep PELLA, *Las cortes catalanas*, Barcelona, 1876, ps. 306-319).

col·locada al capdamunt del campanar amb la finalitat que el toc de les hores pogués ser sentit per tots els habitants de la vila, cosa que no succeïa llavors (*Document número 31*).

Consta que, en aquell temps, les hores eren tocades per un rellotge mecànic que havia estat construït a Barcelona per Jaume Ferrer, rellotger d'aquesta ciutat, d'acord amb uns pactes signats l'any 1487, i instal·lat al campanar de l'església de Santa Maria de Cervera l'any 1489. Els tocs es produïen mitjançant una maça que colpejava la part exterior d'una campana. Primerament, s'elegí l'anomenada Seny Major, però, poc després, el dispositiu es traslladà a la Carranca.¹⁸

És possible que la campana faedora fos fabricada, però, com veurem més endavant, no quedà resolt el problema que plantejava la mala audició dels tocs del rellotge.

En una anotació de l'any 1491 són esmentades dues campanes: l'Esquella Nova i l'Esquella de Combregar (*Document número 32*). Pel que fa a l'esquella Nova, sembla raonable pensar que havia de ser l'última campana fabricada. Per tant, podria ser la que el consell municipal cerverí, al final de l'any 1490, acordà fer fabricar. Quant a l'Esquella de Combregar, vista la classe de reparació que hi fou feta –posar un corró i un matrasset– i tenint en compte que en un document de l'any 1594 hom parla, com després veurem, d'una campana antiga que servia per a tocar a combregar i pesava un quintar i tres arroves, sembla que el text no fa referència a la campaneta portàtil que es tocava quan eren portades les sagrades formes al domicili dels malalts sinó a una campana instal·lada al campanar.

L'acta del consell municipal celebrat el dia 2 d'abril de 1492 ens certifica que encara no s'havia resolt el problema ocasionat per la mala audició dels tocs del rellotge, els quals es consideraven molt útils, ja que permetien tant regular el treball dels habitants de la població com saber quan s'havia de donar la medecina als malalts, segons s'afirma en el mateix text. La proposta que es feia en aquella sessió era que, després que el rellotge hagués tocat, es fessin tocar les hores amb el Seny Major (*Document número 33*).

¹⁸. Vegeu l'article «Els rellotges mecànics del campanar de l'església de Santa Maria de Cervera (1401-1886)» publicat en aquest mateix número de *Miscel·lània Cerverina*.

Sembla que aquesta proposta fou atesa, ja que aquell mateix any 1492 va ser pagat l'import dels mecanismes posats al rellotge per tal que els tocs poguessin ser repetits amb el Seny Major (*Document número 34*).

Hem dit anteriorment que, entre les diverses reparacions que s'havien de fer a les principals campanes del campanar de l'església de Santa Maria l'any 1486, calia canviar el capçal del Tibau. Poc durà, però, aquest nou capçal, ja que l'any 1494 es portà a terme la mateixa operació. Sabem que, per a fer aquest capçal que es col·locà l'any 1494, s'hagué d'arrencar un gran ametller, notícia que ens permet conèixer la classe de fusta usada en la fabricació de l'esmentat capçal.¹⁹

En una sessió del consell municipal cerverí de l'any 1495, hom parlà d'unes monedes de coure retirades de la circulació que podien servir per a reparar l'esquella toledana del campanar major de la vila.²⁰ Atès que hi havia diverses esquelles al campanar, es fa difícil saber quina d'elles era l'esmentada en aquella reunió del consell.

Anteriorment, ja ens hem referit a l'esquella que la confraria de Sant Llorenç tenia instal·lada en un campanaret que hi havia al terrat de l'església de Santa Maria, segons indica un document notarial de l'any 1490. Un nou document, aquest de l'any 1496, ens permet saber que, en aquell temps, l'esquella continuava al mateix lloc, havia estat reparada i servia per a tocar a missa (*Document número 35*).

Faust de Dalmases deixà escrit que el campaner Antoni Armengol morí el dia 3 de juny de 1497 a causa del despreniment del batall d'una campana, el qual li trencà una cama, sense donar, però, la font exacta de la informació.²¹ Hem intentat comprovar la certesa d'aquesta dada i, en efecte, resta documentat que el dia esmentat morí el campaner Antoni Armengou —el qual, d'altra banda, és mencionat en diversos documents anteriors a la data de la seva defunció—, però, al text consultat, no s'indica la causa de la seva mort. El difunt fou enterrat al fossar de l'església de Santa Maria.²²

¹⁹. AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1494, f. 39 v.

²⁰. AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1495, f. 75.

²¹. Fausto de DALMASES Y DE MASSOT, *Guía histórico-descriptiva de la ciudad de Cervera*, Cervera, 1890, nota de les ps. 119-120.

²². AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Capbreu de les funeràries*, 1494-1502, s. f.

2. El segle XVI

L'any 1508, el mestre de campanes barceloní Pere Joan Rovellats es comprometé a reparar les campanes del campanar de Santa Maria, però, malgrat haver rebut anticipadament sis lliures i ser pregat durant molt de temps per les autoritats cerverines, aquest mestre sembla que incomplí la seva paraula (*Documents números 36, 37, 38 i 39*).

Potser els adobs que havia de fer Pere Joan Rovellats els realitzaren, finalment, els mestres de campanes aragonesos Miquel Rodrigues i Aparici Antequera, els quals, l'any 1510, establiren uns pactes on es detallen les reparacions que havien de fer, primer, a la Carranca i el Seny del Lladre i, després, al Seny Major (*Documents números 40 i 41*).

Les reparacions de la Carranca i el Seny del Lladre consistien, bàsicament, en despenjar les campanes i encastar les llorigues en uns soquets o ceps nous, de tal manera que aquests soquets quedessin ben assentats a les parets de les finestres del pis de les campanes. D'altra banda, caldria examinar les truges de les campanes i fer-hi els adobs necessaris. Caldria, també, canviar els corrons. Finalment, les campanes serien col·locades al seu lloc en aquella forma que quedessin anivellades i poguessin ser tocades amb facilitat mitjançant la corda.

Quant a les reparacions que calia fer al Seny Major, sembla que havien de ser semblants a les descrites anteriorment: canviar els corrons, la truja i els soquets i posar la campana anivellada per tal de ser tocada fàcilment amb la corda.

Aquell mateix any 1510 es contractà, per un període d'un any, un nou campaner: Bartomeu de Gabriel, que era del lloc de Polo, del comtat de Ribagorça. Les obligacions d'aquest nou campaner eren, bàsicament, les següents: regir correctament el campanar, tocar a matines, vespres, completes i a les misses i les altres funcions habituals en la forma acostumada i enterrar tots els difunts que haguessin mort a la vila o als seus termes. Les autoritats cerverines li donarien, pel seu treball, divuit lliures i farien que dos homes l'ajudessin per "avançar" les campanes la vigília de Nadal i les festes de Nadal, Cap d'Any, Reis, Pasqua, Cinquagesma, l'Ascensió, la Mare de Déu d'agost, la Mare de Déu de setembre, la Candelera, Sant Joan i Sant Pere, el dia de la fira i en el cas que el rei entrés a la població. A més, cobraria dels particulars

l'import dels tocs dels enterraments que faria.²³

Un document de l'any 1538 fa esment d'un rotlle de campanetes –hom diu, textualment, «rollo o relogge de les esquelles»– que s'havia de canviar de lloc dins l'església de Santa Maria, el qual, finalment, fou posat prop de la sagristia.²⁴ Encara que no es tracti d'una campana, creiem que pot tenir interès conèixer l'existència d'aquest rotlle a l'església esmentada.

Abans que s'acabés aquell segle XVI, es produí un fet rellevant pel que fa a les campanes ceriverines: la nova fabricació del Tibau. En efecte, l'any 1594, aquella campana que dos segles abans havia fet el mestre francès Tibaut Rahart es trobava inservible. Fou un altre francès el que la fongué i la fabricà de nou: el mestre Simó Fallet.²⁵ Potser el fet que fos una campana molt popular va ocasionar que es volgués deixar constància escrita de l'operació. Dos d'aquests escrits han pogut arribar als nostres dies, cosa que ens permet saber que, a causa d'haver-se trencat, fou fosa de nou en un hort proper a l'església de Santa Maria, que el Tibau original pesava trenta-set quintars i dues arroves, que hi havia una campana antiga que servia per a tocar a combregar, la qual, en aquell temps, es trobava trencada i pesava un quintar i tres arroves, i que la nova campana pesà quaranta-dos quintars i tres arroves –cinc quintars i una arrova més, doncs, que el primer Tibau–. Malgrat que li va ser posat el nom de Maria, oficialment –i popularment– va continuar anomenant-se Tibau (*Documents números 42 i 43*). L'anotació d'un pagament ens fa saber que aquell any 1594 l'argenter Jaume Guardiola fabricà un crucifix i dues imatges de plom per a una campana. És molt probable que aquesta campana fos el nou Tibau.²⁶

3. El segle XVII

Hi ha constància que, l'any 1606, l'imaginaire Miquel Rubiol va realitzar un adob a la campaneta del rellotge, l'import del qual li va ser pagat per l'Obra de l'església de Santa Maria.²⁷ Les hores del rellotge, doncs, en aquell temps,

²³. AHCC, Fons Municipal, *Records i crides*, 1509-1513, f. 50 v.

²⁴. AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1538, f. 71 v.

²⁵. Segons un document notarial de l'any 1600, aquest mestre procedia de la Borgonya (AHCC, Fons Notarial, Cervera, 74, Jaume Mulet, *Manual*, 1600, f. 25 v.).

²⁶. AHCC, Fons Municipal, *Notaments del racional*, 1592-1594, f. 122.

²⁷. AHCC, Fons Municipal, *Obreria*, *Llibre de l'Obra de l'església de Santa Maria*, 1506-1660, f. 254.

eren tocades mitjançant una campana petita. Amb aquestes dades, però, es fa molt difícil poder identificar la campaneta esmentada.

Un document de l'any 1624 resulta interessant perquè ens mostra el perill que podia comportar la feina dels campaners durant els temporals. Atès que com més intensos eren els temporals més necessitat hi havia de tocar les campanes, per intentar evitar, així, les pedregades que arrasaven les collites, cabia sempre la possibilitat que caigués un llamp sobre el campanar i ferís les persones que es trobessin en el seu interior. Això és el que succeí durant una nit d'aquell any 1624, amb el resultat de quedar nafrats alguns dels *acordats* i altres persones que ajudaven a tocar les campanes (*Document número 44*).

Si bé l'any 1490 el consell municipal cerverí va acordar fer fabricar una campana per a tocar les hores, la qual havia de ser col·locada a la part superior del campanar, segons hem dit anteriorment, no hi ha constància certa que realment fos instal·lada una campana al capdamunt del campanar amb aquesta finalitat fins a l'any 1628. Segons l'acord inicial, que es prengué el 19 de març d'aquell any, aquesta campana havia de ser feta per un tal Fauget²⁸ i el seu cost es preveia que seria de més de tres-centes lliures (*Document número 45*). Atès que reunir aquesta quantitat de diners resultava difícil, el consell de vint-i-quatre acordà permetre que la Lluminiària de la Verge Maria –que havia promès donar més de seixanta lliures– i les confraries que aportessin trenta lliures poguessin usar la campana faedora per a convocar a la celebració dels seus consells (*Document número 46*).

Cap a la meitat d'aquell any 1628, el mestre de campanes ja tenia acabat el motlle per a buidar la campana de les hores, però li faltava coure. Calgué, doncs, que el consell de vint-i-quatre facultés els paers i els prohoms que havien estat elegits per a supervisar l'operació per tal que poguessin manllevar fins a dues-centes lliures per a comprar coure (*Document número 47*).

Finalment, a les onze de la nit del dia 23 de gener de 1629 va ser fosa la nova campana. Amb aquest motiu, se celebrà una processó i, quan s'acabà de fer la campana, els capellans cantaren un tedèum i foren tocades les campanes del campanar. Aquesta campana de les hores pesà vint-i-nou quintars (*Document número 48*).

²⁸. Aquest Fauget és possible que fos el mestre Simó Fallet que l'any 1594 va refondre el Tibau, ja que el cognom d'aquest mestre era escrit, també, Faullet (*Document número 41*).

Atès que per a fer la campana de les hores hom havia agafat, a causa de la manca de coure, una campana que posseïa la confraria de Santa Maria, el primer dia del mes de febrer de 1629 els capitans d'aquesta confraria demanaren el valor de la campana a les autoritats cerverines. Vista la demanda presentada, el consell municipal decidí que, per a compensar a l'esmentada confraria de la pèrdua de la seva campana, se li permetés usar gratuïtament una campana del campanar de l'església de Santa Maria per a convocar a la celebració dels seus capítols i, a més, en el cas que aquesta confraria fes fer una nova campana, se li donés una ajuda de deu lliures (*Document número 49*).

La fabricació d'aquesta campana de les hores fou un fracàs. Fins i tot sembla que durant l'any 1628 el mestre que l'havia de fondre emmalaltí i romangué al llit durant molt de temps.²⁹ El cas és que el dia 9 de desembre de 1629 el consell de vint-i-quatre facultà els paers cerverins per a poder gastar fins a cinquanta lliures en l'operació de tornar a fondre la campana de les hores (*Document número 50*). Aquesta operació fou encarregada, aquell mateix dia, a Perris Freixanet, mestre de campanes francès, pel preu de vint-i-vuit lliures (*Documents números 51 i 52*).

El dia 12 de març de 1630, fou feta novament la campana de les hores i al cap de vuit dies va ser pujada a l'ereta del campanar (*Document número 53*). D'acord amb els pactes establerts, Perris Freixanet, cobrà vint-i-vuit lliures pels seus treballs.³⁰ Sabem que aquesta és una de les campanes que ha tingut la sort de poder arribar als nostres dies perquè la campana de les hores actual conté, entre altres llegendes, la següent: «*Perris Freixanet me fecit. 1630*».

Ja hem dit abans que, al començament de l'any 1629, per a fer la campana de les hores s'agafà una campana que era propietat de la confraria de Santa Maria. Per aquest motiu, l'any següent, els membres del consell de vint-i-quatre decidiren concedir una ajuda de vint lliures a l'esmentada confraria (*Document número 54*).

No sempre el campaner del campanar de l'església de Santa Maria exercia correctament el seu ofici. Ja sabem que en cas de temporal calia que el campaner deixés la feina que pogués estar fent i pugés ràpidament al campanar per tal de tocar les campanes i, així, aconseguir que es desfés la nuvolada. L'any 1630,

²⁹. AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1628, f. 39 v.

³⁰. AHCC, Fons Municipal, *Notaments del racional*, 1627-1632, f. 74 v.

però, durant un temporal, el campaner Jeroni Ferran no volgué abandonar la seva botiga de sabater i la pedra produí destrosses en diverses parts del terme de Cervera. En vista de la seva actitud, les autoritats cerverines decidiren amonestar el campaner i fer redactar un text on constessin les seves obligacions. En cas que no les complís, seria acomiadat (*Document número 55*).

Dos anys després, succeí un fet extraordinari. Prop del migdia del dia 4 de febrer de 1632, arribà un temporal de vent tan fort que, fins i tot, feia tremolar les cases. Quan el campaner, com de costum, inicià el toc de vespres amb la campana anomenada Seny del Lladre, aquesta campana, empesa pel vent, començà a giravoltar i continuà fent-ho durant un espai de temps de més de tres quarts d'hora (*Document número 56*).

Corresponent ja a la segona meitat del segle XVII, tenim una acta municipal que ens assabenta que, en aquell temps, hom tocava, al matí i al vespre, la Campana de les Ànimes. Aquest text, que és de l'any 1662, ens permet saber que la persona que portava a terme la susdita activitat es deia Simó Sisquer (*Document número 57*).

L'any 1692 fou fabricada una altra campana: la de la capella de Sant Nicolau. El courer Agustí Palmés la fongué i el fuster Josep Reguer fabricà el capçal. Devia ser una campana petita i segurament fou col·locada en un campanaret situat al terrat de l'església de Santa Maria, edifici on estava ubicada la capella esmentada (*Document número 58*). Ja sabem que, al final del segle XV, la confraria de Sant Llorenç també tenia una campana instal·lada al terrat d'aquest temple.

4. El segle XVIII

El consell municipal cerverí, el dia 30 de gener de 1779, autoritzà els obrers de l'església de Santa Maria per a poder desfer una part de la teulada de l'ajuntament amb la finalitat de pujar la campana Nova al campanar d'aquesta església (*Document número 59*). Atès que l'actual campana anomenada Nova porta una llegenda que diu: «*Facta in civitate Cerverie anno Domini MDCCXV et instaurata anno MDCCLXXIX*», sembla evident que l'operació que es realitzà poc abans del 30 de gener de 1779 no fou la fabricació d'una campana nova sinó la refosa de la campana que portava aquest nom. Quant a la refosa feta l'any 1715 –ha de ser també una refosa, ja que l'any 1491 és esmentada una

Esquella Nova– de la mateixa campana, només podem dir que no coneixem cap text documental que hi faci referència.

D'altra banda, el dia 9 de febrer de 1779, fou signada una escriptura notarial mitjançant la qual l'obra de l'església de Santa Maria es comprometia a donar certa quantitat de diners a Adjutori Mestres, major, courer de Calaf, com a bonificació per haver fos la campana anomenada Tibau.³¹ Aquesta fosa de la campana havia estat feta a l'hort de Josep Vilalta.³²

Considerant que la campana que actualment porta el nom de Tibau mostra una llegenda on es pot llegir: «*Ab antiquo facta, instaurata fui annis Domini MDXCV et MDCCLXXVIII*», no hi ha dubte que aquesta campana fou refosa l'any 1778 per l'esmentat Adjutori Mestres. Pel que fa a la refosa que la llegenda situa a l'any 1595 –si no hi ha un error de lectura–, sabem que, en realitat, va tenir lloc l'any 1594.

Podem concloure dient que considerem molt probable que la refosa de la Nova la fes el mateix operari que la del Tibau: el courer Adjutori Mestres. Encara hi podem afegir que aquest courer tenia un fill que es deia igual que el pare i feia el mateix ofici.³³

La campana que actualment es anomenada Onzena porta dues llegendes, una de les quals és la següent: «*Me féu Ramon Pomerol de Igualada, any 1826*». No hem pogut trobar documentada la fabricació d'aquesta campana, però al text de *l'Arreglo dels tochs de les campanes*, redactat l'any 1807, aquesta campana és esmentada diverses vegades, cosa que indica que, en aquell temps, ja existia (*Apèndix II*). En conseqüència, hem d'entendre que el que va fer en realitat Ramon Pomerol fou refundre aquesta campana. Sabem que el mestre de campanes Ramon Pomerol, l'any 1827, estava casat amb Josepa Farré i vivia a Cervera, segons ho indica una escriptura notarial.³⁴

³¹. AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Llibre de l'Obra de l'església de Santa Maria*, 1781-1800, f. 87.

³². AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Llibre de l'Obra de l'església de Santa Maria*, 1781-1800, f. 78.

³³. AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Llibre de l'Obra de l'església de Santa Maria*, 1781-1800, f. 87.

³⁴. AHCC, Fons Notarial, Cervera, 135, Antoni Boldú, *Manual*, 1826-1827, f. 223.

5. El segle XIX

El dia 22 de novembre de 1876, la junta de l'obra de l'església de Santa Maria va proposar als membres de l'ajuntament la formació d'una comissió que estudiés la conveniència de fer reparar o fabricar de nou tres campanes del campanar que es trobaven trencades, proposta que fou acceptada pels membres esmentats.³⁵

Una llarga anotació realitzada pel prevere Crispí Borràs en un llibre de consells de la comunitat de preveres ceriverina ens permet conèixer que les campanes trencades eren el Tibau, la Nova i el Seny del Lladre i que foren refoses pel mestre de campanes barceloní Bonaventura Pallés i Armengol possiblement durant els anys 1879 i 1880 (*Document número 60*). Les tres campanes mostren la llegenda «*Fca. de Buenaventura Pallés y Armengol*» i sembla que només una d'elles, el Seny del Lladre, porta la data de la refosa: l'any 1879. Foren consagrades per Salvador Casañas, bisbe d'Urgell, el dia 14 de maig de 1880 i col·locades al campanar, sota la direcció de l'arquitecte Jeroni Montiu, durant els dies posteriors.

Les dades més importants sobre aquestes tres campanes són les següents:

Tibau, batejada amb els noms de Soledat, Ramona i Filomena. Padrins: Antoni Franquesa i Ramona Congost. Pes total: 41 quintars, 2 arroves i 13 lliures.³⁶

Nova, batejada amb els noms de Vicenta, Concepció i Matilde. Padrins: Joan Lamich i Dolors Borràs. Pes total: 33 quintars, 1 arrova i 6 lliures.

Seny del Lladre, batejada amb els noms de Dolors, Trinitat i Josepa. Padrins: Antoni Sanpere i Dolors Renyé. Pes total: 13 quintars, 1 arrova i 4 lliures. A aquesta campana modernament se la ha donat el nom de Trinitat, sense que sembli suficientment justificat aquest canvi de denominació, sobretot si tenim en compte que el Seny del Lladre és una campana que trobem documentada l'any 1338. Encara que refosa, és, doncs, una de les campanes més antigues de l'església de Santa Maria.

³⁵. AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1876, s. f.

³⁶. L'equivalència és la següent: 1 quintar = 4 arroves = 104 lliures = 41,60 kg.

Textos documentals

1

1338. Cervera

El clavari municipal de Cervera paga vint sous a Guillem Lluçà per tocar el Seny del Lladre i tretze sous a Pere del Quer per tocar el Seny de l'Oració.

Arxiu Històric Comarcal de Cervera (= AHCC), Fons Municipal, *Clavaria*, 1338, fs. 9 i 57.

[...].

Ítem donam a-n Guillem Luzà, prevere, arendador de la sagrestia de Cervera, per sonar lo Seny del Lladre totes nits, e avem-ne àpocha, XX sòlidos.

[...].

Ítem donam a-n Pere dez Quer pel Seny de la Oració a sonat tots matins, axí com és acostumat, e avem-ne àpocha, XIII sòlidos.

[...].

2

1358, març, 5. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que els paers parlin amb Ponç de Guiteres i amb Montsonet, mestres de senys, per tal de fer-los fer senys amb el coure que la vila té. També acorda que el campanar sigui construït sense interrupció a fi de posar-hi els senys, per la qual cosa hi assigna la imposició del pes dels molins.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1358, f. 19 v. (El paper es troba en mal estat a causa d'antigues humitats).

[...].

Ítem lo dit consseyll, atnent que la vila és mal apareyllada de senys, ordenà que los paers parlen ab en Ponz de Guiteres e ab en Muntsonet, mestres de senys, e que com pus sàviament puxen facen fer senys, aquells e aytants com los dits maestres coneixeran que fer se pusquen del coure que havem.

Ítem lo dit consseyll, atnent que no hi ha cluquer on senys puxen estar [ara de present?], a gran mirva e vergonya de la dita vila, em per azò, a honor de Déu e de la gloriosa Verge, lo dit consseyll ordonà e provey que en lo dit cluquer se obre, [d'ací?] a davant, contínuadament. E per tal que no ces la dita obra, assigna-hi de present la imposició del pes dels molins, la qual o lo preu de la qual sie convertit en fer lo dit cluquer trossú que acabat sie.

[...].

3

1358, març, 13. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que els paers parlin amb diversos mestres de senys i s'informin del cost dels senys.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1358, f. 22.

[...].

Ítem proposaren los dits paers que ells havien parlat ab en Sonet e ab en Ponz de Guiteres, maestres de senys, e que ells demanaven XXV sòlidos per quintar e la vila que's hagués a parar a carbó e a lenya e a altres messions de manxes e d'altres coses o a XXX sòlidos per quintar e que los maestres se hayen a parar a totes messions. E que los dits paers havien promès de donar XX sòlidos per quintar e que no u volen fer. Per què demanaren consseyll del consseyll que sobre les dites coses farien.

Sobre azò lo consseyll acordà e ordonà que ls paers tràctien en diverses partides a diversos maestres de senys e que assayen per queyn preu ho faran e, com de tots ho hayen entès, que ho tornen en consseyll e ladonchs lo consseyll acordaria segons que li plaurà.

[...].

4

1358, juliol, 2. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que els paers facin fer els senys, ja que són molt necessaris per a la vila.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1358, f. 40 v.

[...].

Ítem lo dit consseyll acordà que los paers facen fer los senys com sien de gran necessitat a la dita vila.

[...].

5

1360. Cervera

Les autoritats municipals de Cervera fan pagar mil cinc-cents vuitanta-dos sous i una malla, que són l'import de dos senys i una esquella fets per Ponç de Guiteres, mestre de senys.

AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1360, f. 41.

Totes les messions daval scrites se són fetes per rahó del Seny Maior e de la esque-la.

Ítem com la vila estigués mal aparellada de senys e a gran vergonya, per azò lo nostre consseyll tengut a XI del mes de ffebrer acordà que feessem fer dos senys e una esque-la que pesassen, entre tot, C quintars. Per què nós, volén seguir la ordinació del dit consseyll, ab voluntat del dit consseyll, avinguem-nos ab en Ponz de Guiteres, mestre de senys de la dita vila, qui faés los dits senys e esque-la en aital manera que li donàssem de salari per obratge dels dits C quintàs LX lliures e que nosaltres li haguéssem les manxes dels fferrers e la despesa lo jorn del fondre e a meniar e a beure a aquells qui manxaran e tots los hòmens qui seran mester lo jorn del fondre. Encara, que li haguéssem la terra que mester hagués e los torns en què rodàran los motles e lo fuster e posts e claus e tot lo metall, segons que en la covinenza feita entre lo dit mestre e nós pus largament se conté.

[A continuació, hi ha diverses pàgines d'anotacions de despeses].

E, ab les altres messions damunt dites, munte per tot MDLXXXII sòlidos [e I] malla.

6

1360. Cervera

Les autoritats municipals de Cervera fan pagar setanta-vuit sous i quatre diners a Pere Galià i Pere Rabinat, de Montpaó, per quaranta-set mitgeres de guix emprat en els pilars fets a l'església de Santa Maria per sostenir el Seny Major fins que el campanar sigui construït.

AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1360, f. 81 v.

[...].

Ítem fem donar per lo dit nostre clavari a n Pere Galià e a n Pere Rabinat, de Muntpaó, per rahó de XLVII migeres de guix, les quals compram a obs dels pilars, los quals fem fer en la obra de Sancta Maria per tal que lo Seny Maior hi estigués entrò que lo cluquer fos feit, los quals costaren a rahó de XX diners per migera, e ha-n'i àpocha, LXXVIII sòlidos, IIII diners.

[...].

7

1360. Cervera

Les autoritats municipals de Cervera fan pagar quaranta-cinc sous a Bernat Montfar i Gili Ferrer per tocar el Seny Major durant els dies de fira.

AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1360, f. 91 v.

[...].

Ítem com nós haguéssem novelament feit fabricar lo Seny nou Maior e tota la gent hagués gran plaser e bon sabor com lo hoyen sonar em per azò, per tal que lo dit seny se desfogàs, e per zo que fos belesa e noblea de la fira, avinguem-nos ab en Bernat Muntfar, prevere, e ab en Gili Fferrer que per totes fires sonassen tots jorns lo dit seny e fem-los donar per lurs trebaylls e per tal com IIII persones són necessàries a sonar lo dit seny, dels quals fermàrem àpocha en poder d'en Jacme Fferrer, XLV sòlidos.

[...].

8

1380. Cervera

Les autoritats municipals de Cervera fan pagar vint-i-dos sous a dos mestres de senys que van venir de Santa Coloma a Cervera per tal de fabricar dos senys.

AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1380, f. 33.

[...].

Ítem com lo consell hagués acordat que fossen fets dos senys e nosaltres haguéssem entès que II mestres de senys havie a Santa Coloma, los quals farien los dits senys bons e bells e per myllor manera que un altre mestre, per zo fem venir ací los dits mestres, ab

los quals nos havinguem de la dita obra. E per azò ffem-los dar e pagar als dits mestres per lo dit nostre clavari, de les quals hi a àpocha reebuda per en Bernat dez Canós, notari, XXII sous.

[...].

9

1385. Cervera

Les autoritats municipals de Cervera fan pagar una lliura i dos sous a Tibaut, mestre de senys, pels seus treballs relacionats amb el Seny Menor que s'ha trencat. També paga cinc sous i sis diners per la relació i el procés contra Ponç de Guiteres, fabricant del seny.

AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1385, f. 54 i 64 v.

[...].

Ítem fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a mestre Tibaut, senyer, per trebaylls que havie sostenguts en trenchar lo Seny Menor e per jutyar si ere stat trenchat a colpa del mestre que'l havie fet e-l devalà del torn en què stave e fermam àpocha en poder d'en Berant dez Canós, notari, I lliura, II sous.

[...].

Ítem més per la relació e per lo procés dels senys que feren del seny que en Ponz de Guiteres havie fet, V sous, VI diners.

[...].

10

1398, febrer, 5?. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que es faci tocar les hores si hi ha veïns que ho paguin.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1398, f. 16 v.

[...].

Ítem fon proposat que, com ací hagen començat de toquar les ores segons que en altres bons lochs se fa e de toquar aquelles se seguesque gran profit, qui plaurà al dit consell que u face ni quin salari hi volran donar per fer-les toquar.

E sobre açò fon acordat que, atès que la vila és encarregada, que aquella no prengue càrrech de fer toquar les dites ores, mas si singulars o volen pagar que's face.

[...].

11

1398, juliol, 16?. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que el seny que toqui les hores sigui l'anomenat d'en Guiteres.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1398, f. 47 v. i 48.

[...].

Ítem fo proposat en lo dit consell per los dits honrats paers que, en cas que les ores

se sonen, que acorden ab qual seny se sonaran.

[...].

Sobre lo fet de les ores sonadores fon acordat per lo dit consell que, pusque singulars volen pagar los qui sonaran les dites ores, puxe toquar lo Seny d'en Guiteres aytant com al consell plaurà.

[...].

12

1399. Cervera

Les autoritats municipals de Cervera fan pagar deu lliures a Joan del Puig per tocar els senys.

AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1399, f. 76.

[...].

Ítem fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a n Johan dez Putg, sonador dels senys, en paga de la soldada que la vila li done per sonar los senys a les ores e al Seny de la Oració de matí e de vespre e lo Seny del Dia e lo Seny del Ladre e per repicar tots jorns per los processos de sometén, e pres-ne àpoca en Bernat dez Canós, notari, X lliures.

[...].

13

1402, juliol, 19. Cervera

El consell municipal acorda que el sagristà o qualsevol altra persona no toqui els senys ni les esquelles anunciant els enterraments de persones adultes o d'infants, perquè aquests tocs agreugen les persones que estan malaltes.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 58 v.

[...].

Encara volch e acordà lo conseyll que, d'ací avant, lo sacristà ne altre no son los senys ne squeles a cosos ne albats. E açò per tant com les gens qui són malaltes se'n agreuyen.

[...].

14

1408, gener, 11. Cervera

Els paers de Cervera demanen a Joan Novella i Berenguer Esteve que, des de Barcelona, els trametin un rellotge per tal de poder fer tocar les hores correctament i que els informin de la manera que a Barcelona toquen les hores.

AHCC, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1406-1408, f. 97.

A n Johan Novella.

Sènyer, sobre als cuns fets concernents gran interès d'aquesta universitat [...]. Ítem, sènyer, com ací, per decoració e profit d'aquesta universitat, novellament hayam fet començar sonar les hores e hayam de necessitat mester hores complides, vos pregam

cordialment les dites hores bones e affinades prestament nos trametats, certifficants-nos que, açò que costaran ens farets saber, encontinent vos trametrem o o darem a aquell qui saber farets, certifficants-nos de la manera que en aqueixa ciutat se serve sobre lo sonar de les dites hores. E, axí matex, scrivim de açò a n Berenguer Stheve per ço que, si la un ere absent, que lo present hi suplesque. E de açò, sènyer, farets a nosaltres e a la dita universitat plaer singular. E, si res, sènyer, podem fer per vostra honor, fiablament nos en rescrivits. Scrita en Cervera a XI de janer, any M CCCC vuyt.

Los pahers de Cervera prests a vostre honor.

Al molt honrat en Johan Novella, mercader, en Barchinona.

Similis littera fiat Berengarii Stheve.

15

1408, març, 24. Cervera

El consell municipal de Cervera, per tal d'evitar molts sinistres, acorda que els sagristans o els campaners de l'església de Santa Maria, de seguida que sentin o vegin algun so, brega, cabuscol o foc a la vila o als seus termes, facin repicar els senys. El mateix serà fet a la part de la vila on tingui lloc el succés. Immediatament, tots els homes es posaran a les ordres dels seus superiors d'acord amb la jerarquia establerta.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1408, f. 31 v.

[...]

Ítem lo dit consell, per provehir e cessar molts sinistres que en la dita vila e térmens de aquella seguir se porien, volch, acordà e ordonà que los sacristans o sonadors de senys de la sglésia parroquial de nostra dona Santa Maria de la dita vila, encontinent que sinten o veyen so, brega, cabuscol o foch en la dita vila o térmens de aquella, repiquen. E, no res menys, sie repicat en aquella part de la dita vila on los dits so, brega, cabuscol o foch seran, per ço que la gent sie mills certa e havisada on seran los dits so, cabuscol, brega o foch. E, no res menys, que, encontinent se repich, tot hom vaye e atene a son cap de deena e los caps de dehenes a son cap de cinquantè, los quals, axí iustats, vagen als oficials que pus prests los seran o son paher. E que sobre açò fie feta aquella crida [que] als dits pahers o major partida d'els serà vist fahedor.

[...].

16

1416, abril, 22. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que l'esquella anomenada Na Talons d'Ase sigui pagada dels diners de l'Obra de l'església de Santa Maria.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1416-1417, f. 29 bis.

[...].

Ítem acordà lo conseyll que la squela appellada Na Talons d'Ase sia pagada dels dinés de la obra.

[...].

17

1419, gener, 14. Cervera

Mateu de l'Olm, courer, de Cervera, reconeix haver rebut dos-cents sous, que són una part de l'import de l'esquella anomenada Na Talons d'Ase.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 25, Mateu de Cornellana, *Manual*, 1418-1419, f. 100.

Die lune, XIII^a mensis ianuarii anno M^o CCCC^o XVIII°.

Ego Matheus de Ulmo, courerius, ville Cervarie, confiteor vobis venerabilibus Petro de Roqueta, iuniori, et Petro Ermengou, opperarios [sic] opperis ecclesie Beate Marie dicte ville Cervarie, quod dedistis michi CC solidos barchinonenses de illa maiori quantitate que michi debita fuerit ratione squilla vocata Na Talon d'Asa, salvo iure in residuo. Unde renuntio, etc.

Actum Cervarie ut supra.

Testes Iohannes de Cornellana, ville Spellunche Francolini, et Nicholaus Tixoneda, laborator, Cervarie.

18

1424, octubre, 9. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda aprovar els pactes establerts amb Mateu de l'Olm i Pere Safont, mestres de senys, per tal de fabricar dos senys per al campanar de l'església de Santa Maria d'aquesta població

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1424, f. 126 v.

[...].

Ítem fou acordat en lo present consell que, com sobre la fabricació de dos senys que stan a fer al campanar de la dita vila de Cervera sien stades eletes IIII persones, los quals han tractat e contractat ab dos maestres dels dits senys en certa forma e manera en los capítols fets e fermats entre los dits honorables pahers, obrers e prohòmens a açò assignats, de una part, e mestre Matheu de n'Olm, de la dita vila, e mestre Pere Çafont, de la ciutat de Barchinona, mestres de senys, de la part altra, segons en los dits capítols és largament contengut, per ço lo dit consell, loant, aprovant, ratificant e conferment tot ço e quant los dits quatre prohòmens han fet e contractat ab los dits maestres e les coses contengudes en los dits capítols, prometen aquelles haver per fermes e agradables e no contravenir per alguna causa, rahó o manera. E, en cas que als dits capítols se hage a tolre o afegir, açò remet als prohòmens e obrers damunt assignats. E encara a totes altres coses que's pertanguen, axí als dits senys com encara a les obres de la església.

[...].

19

1425, abril, 2. Cervera

El consell de seixantena de Cervera acorda que hom faci reconèixer per un mestre de senys els tres senys fabricats per Mateu de l'Olm i Pere Safont i, en cas que els

senys esmentats no tinguin cap defecte, el resultat de la gestió es faci saber al consell per tal que aquest pugui proveir adequadament.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1425, f. 65 bis.

[...].

En lo qual consell fon proposat per los honorables pahers que ja saben com de voluntat del consell són stats fets tres senys per en Matheu d'en Olm, de la vila de Cervera, he en Pere Çaffont, de la ciutat de Barchinona, mestres de senys, sobre los quals senys són stats fets sobre los dos certs capítols entre los dits en Matheu d'en Olm e Pere Çaffont, mestres de senys, de una part, e los honorables en Matheu Novella, Macià Steve, Ramon Amill e Pere Ferran, pahers, e los honrats en Bernat de Vilagrassa, Ffrancesch Quintana, Guillem Asbert [e] Monserat Cornellana, prohòmens per lo consell assignats en obrés, de la altra, los quals capítols foren lests de manament dels honorables pahers del any present en lo present consell de LX°. E com en los dits capítols sie contengut e concordat que, fet per ells la dita obra dels dits senys, la quantitat en los dits capítols contenguda a ells per fabricació dels senys demunt dits pertanyent los deu ésser assegurada per ells dits pahers o per lo síndich de la vila en nom de tota la universitat, per aquesta rahó los dits honorables pahers ho proposen en lo present consell que·ls plàcia donar poder als síndichs de la vila ho a la hun d'els plen poder que puxen assegurar la dita quantitat als dits mestres de senys, segons forma dels dits capítols.

Sobe açò lo consell acordà que, abans que la seguretat demunt dita sie feta, sie haüt un bon mestre, mitjançant sacrament, qui vege e regonega, sens sabuderia dels dits mestres, si los dits senys són bons ne aytals com ésser deuen e, si troben que en aquells deffaliment algú no haya, que, haüt esguart primerament a la quantitat del coure que han mes més avant que en los dits senys metre no devien, segons continència dels dits capítols, que, en aquell cas, lo dit fet sie reportat en semblant consell per manera que·n puxe ésser provehit, segons la qualitat del fet requer e merex.

[...].

20

1425, abril, 18. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que sigui assegurada la quantitat que es deu a Mateu de l'Olm i Pere Safont per raó dels senys que ells han fabricat per al campanar de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1425, f. 69 a v.

[...].

Ítem fon proposat pe los dits honorables pahers que per en Matheu d'en Olm e Pere Çaffont, mestres de senys, los són stades presentades e fetes diverses requestes que la seguretat de les pecúnies dels senys per ells fabricats e en lo campanar de la dita vila puyats los deguéssim fer fermar, segons sèria e tenor dels capítols fets e fermats entre los obrés de madona Santa Maria, una part, e los dits mestres de senys, de la altra. Per què pregaren lo present consell que y vullen sàviament acordar.

Sobre açò lo consell acordà e de fet de nou constituí en síndichs, per fer e assegurar

als dits mestres de senys, los honrats en Pere Nogués, Anthoni Maior, síndichs de la vila de Cervera, e quiscun d'els, que puxen assegurar als mestres demunt nomenats la quantitat a ells deguda per rahó dels dits senys, la qual seguretat, emperò, se haya ordonar a conexença dels honorables mossèn Francesch Çabater, Anthoni d'Òdena, Johan Andreu e mestre Arnau Mercenyachs e del notari del present acte, volent, axí matex, que en la dita seguretat hayen a ffermar tots aquells singulars de la vila que als demunt nomenats ha ordonar la dita seguretat serà ben vist fahedor, als quals sia feta tota força que per justícia fer si deye e puxe. Promatent haver per ferm e per agradable tot ço que per los dits síndichs sobre açò assignats o a la hun d'ells serà fet, obligat e assegurat, sots obligació dels béns de la universitat de la vila de Cervera e de quiscuns dels singulars de aquella. Volent que'l dit sindicat puxe ésser ordonat largament a conexença del dit mossèn Ffrancesch Çabater e del notari del present acte. E lo present consell, ara per lavors e lavors per ara, ferme carta de indemnitat, la qual se puxe ordonar aytant largament com porà, a tots aquells qui fermeran la dita asseguretat de la quantitat demunt dita, despeses, dans e interesses.

Testes Bernardus Lop [et] Anthonius Vidal, presbiteri.

[...].

21

1425, abril, 26. Cervera

Les autoritats municipals de Cervera fan pagar cinquanta-cinc lliures a Mateu de l'Olm i Pere Safont, mestres de senys, d'acord amb els pactes establerts amb aquests mestres.

AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1425, f. 95.

Primerament fem donar per lo dit nostre bossar a'n Matheu d'en Homs e a'n Pere Çafont, mestres de senys, cent florins, los quals a ells eren deguts per rahó de uns capítols fermats d'una part los dits mestres e de la altra part los honorables en Bernat de Vilagrassa e Guillem Asbert, pus jove, Monserrat de Cornellana [e] Ffrancesch Quintana, prohòmens assignats per lo honorable consell de la dita vila, segons apar largament per albarà scrit de mà d'en Johan Serra, adiunt a racional, a XXVI del mes d'abril, any M CCCC XXV. [Al marge dret:] LV lliures.

[...].

22

1425, maig, 13. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que, si l'Obra de Santa Maria disposa de diners, aquesta institució pagui la ferramenta i els batalls dels senys fabricats últimament, encara que, de moment, la vila bestaurà el seu import.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1425, f. 77 v.

[...].

Ítem fon proposat per los honorables pahers que ja saben com ací se ha fetes moltes artellaries e ferramentes e bataylls, per les quals ferramentes e bataylls aquells que fets

lo han volen ésser pagats. E com se dupte per molts qui u deu pagar, és saber, si u deu pagar la Obra de Santa Maria o la vila.

Sobre açò lo consell acordà e volch que sie vist e regonegut si y ha diners de la Obra de Madona Santa Maria, he, si n'i ha, que los dits bataylls e ferramentes sien pagats de aquelles, però que al present hi bestrague la vila.

[...].

23

1425, agost, 8. Cervera

Les autoritats municipals de Cervera fan pagar nou lliures i divuit sous a Pere Gener, ferrer, d'aquesta població, que són l'import dels batalls i altra ferramenta dels senys fabricats últimament.

AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1425, f. 116.

[...].

Ítem més fem donar per lo dit nostre bossar a n Pere Giner, ferrer, de la dita vila, per virtut d'un consell ordinari celebrat a XIII dies de maig del any present e dejús scrit, devuyt florins d'or d'Aragó, per salari a ell pertanyent de la fabricació dells batalls e diverses altres ferramentes que ha fets a ops dels senys de la dita vila, segons apar largament per albarà scrit de mà del discret en Bernat dez Vall, notari de la paheria, signat de mà del honorable en Johan Serra, adjunt, a VIII del mes d'agost, any M CCCC XXV. [Al marge dret:] VIII lliures, XVIII sous.

[...].

24

1427, gener, 2. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que, si els fusters que s'han compromès a fer els torns dels senys fabricats últimament no els fan satisfactòriament, els paers i els obrers busquin uns altres mestres.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1427, f. 12 v.

[...].

Ítem fonch proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers que cert e notori és a ells e a tot hom com los precessors lurs pahers d'aquesta vila, ab los obrers de Madona Sancta Maria, havien donats los senys del cluquer a fusters ho mestres qui fessen torns e ls metessen a punt, en tal manera que los dits senys sonen segons deuen e en altres parts sonen e stan. E ara los dits senys han mal recapte e stan dolentament que no sonen ne stan bé. Per quèls plàcie hi vullen sàviament acordar.

Sobre açò lo dit consell volch e acordà que si en Pericó Fuster ne los altres mestres qui los dits senys han presos a ffer los torns hi donen aquell recapte que deuen e que los senys sonen e stigen bé. Si no, que los honorables pahers e obrers cerquen altres mestres de la vila qui ho facen. E, si en la vila no se'n troben, que'n cerquen fora la vila. E que ho facen ab tals capítols e seguretats que fer se puguen e ben clausulades.

[...].

25

1427, gener, 9. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que els obrers i dues persones més s'encarreguin que els torns dels senys siguin fets convenientment.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1427, f. 14.

[...].

Ítem, axí mateix, reportaren en lo present consell com en lo dit consell fonch provehit que los dits pahers haguessen en Pere Fuster e altres mestres qui los senys han presos a ffer torns e asseure aquells e que·ls requiren que facen los dits senys sonen segons deuen e altres senys d'altres cluquers sonen, segons deuen. Si no, que cerquen, axí en la vila com fora la vila, si y haurie altres mestres qui u sàpien fer. E, si dins la vila se'n troben. Si no, que'n cercassen en altres parts altres qui u sabessen fer. Per la qual rahó ells són fet venir, ab los obrers sensemps, lo dit Pere Fuster, qui havie presos los dits torns a ffer, e l'han request que ell don compliment a la dita obra, lo qual los respòs que ell ho adobarie en manera que starien bé. E de fet ho ha adobat, mas ha u adobat en tal manera que axí s'estan com s'estaven. Per la qual rahó ells no han dat compliment a la dita obra. Per què u reporten en lo present consell per rahó del dit capítol.

Sobre açò lo dit consell volch e acordà que, servada la ordinació del altre prop celebrat consell, que los obrers, ensemps ab en Pere Serra [e] Pere de Vallebrera, de la dita vila, que sàpien fer los dits torns e que los dits senys sonen bé, en tal manera que los dits senys haien aquell bon compliment que duen.

[...].

26

1427, desembre, 18. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda que, per tal que Pere Gener, ferrer, d'aquesta població, pugui cobrar l'import de la ferramenta i els batalls que va fer per als senys del campanar de l'església de Santa Maria, li sigui assegurada la quantitat de diners corresponent.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1427, f. 142 v.

[...].

Ítem fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dients que ja saben com ara no ha molts dies en Pere Janer, ffarrer, d'aquesta vila, per diners que a ell són deguts per rahó dels fferraments e batalls que ha fets al cluquer, havie trets los batalls dels senys del cluquer, la qual cosa és stada assats carregosa a la dita vila, per la qual rahó los dits honorables pahers se feren venir ací lo dit Pere Janer, pregant-lo que volgués tornar los dits batalls, lo qual ha respost clamant-se e planyent-se fort que ell per los dits fferraments s'és endeutat e desfet, per què ell voll haver ço del seu e que li és degut, per la qual rahó ells li han dit que fiàs d'els, que ells faran aplegar lo consell de aquesta vila e que faran per guisa e per manera que si prestament pot haver diners; si no, que lo consell de la vila o lo síndich de aquella li assegurarà ço que degut li és en tal forma e manera que serà en segur de ço que li és degut, per la qual rahó ell los tornà

los dits batalls. Per què pregaren lo dit consell vullen sàviament acordar en guisa que ell hague ço del seu o, almenys, ne sie en segur, attès que la vila no ha diners a present ab què pach.

Sobre açò lo dit consell volch e acordà que al dit Pere Janer sie pagat ço que degut li és e, si diners no y ha, que li sien ben assignats en tal forma e manera que lo dit Pere Janer no hage rahó de clamar-se de la vila ni per aquella no sie desfet, com justa cosa és que, si la vila deu, que pach, e lo present consell dóna poder als síndichs de la vila l'any present o la hu d'ells de assignar, en nom de la vila e del consell d'aquella, al dit Pere Janer, la quantitat que a ell és deguda, levant capítols per lo racional o adjunt de la dita vila, ab totes clàusules, juraments e sacraments, etc.

[...].

27

1471, desembre, 31. Cervera

Els obrers de l'església de Santa Maria, de Cervera, inventarien les campanes i altres coses del campanar de l'església esmentada.

AHCC, Fons Municipal, Obreria, Església de Santa Maria, paper solter.

Die martis, XXXI^a et ultima mensis decembris anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXII° per venerabiles Raymundum Stephani, mercatorem, et Bernardum Maior, notarium, operarios ecclesie maioris Cervarie per honorabilem [consilium] dicte ville XXVIII^a predictorum mensis et anni in aula paciariie celebratum, ffuit factum inventarium de campanis campanaris maioris dicte ecclesie maioris et aliis rebus dicti campanaris, prout inferius continetur, presentibus testibus Iohanne Armengou, agricola, et Anthonio Cathalà, virgario honorabilium paciariorum Cervarie, que fuerunt restituta per Ffranciscum Pla, campanerium dicti campanaris, et comissa Michaeli Comalada, nunch campanerio dicti campanaris.

Primo lo Seny Maior de lles hores, ab ses squaces, ab son batayll.

Ítem altre seny appellat Tibau, ab sa squaça e batayll.

Ítem altre seny appellat Carrancha, sens squaça; té, emperò, batayll.

Ítem altre campana o seny appellat de Tèrcia, ab sa squaça e cordas e batayll.

Ítem la Squela Grossa, ab sa squaça e corda e batayll.

Ítem altre Squela de Miggorn, ab squaça e corda e batayll.

Ítem altre squela appellada Talons d'Ase, ab squaça e batayll.

Ítem una squala de fust, ab VIII scalerons.

Ítem dues squàceres de ferro del seny appellat Tibau.

Ítem lo quadrant qui stà en lo tarrat de la sglésia.

En la casa de la Vera Creu situada en lo tarrat de la sglésia:

Primo una squela sens batayll e balda, desgornida.

Ítem tres agulles e quatre cèrcols, dos matraços e dos corrons de la dita squella, apart.

Ítem un pern de ferro ab creu per lo penell.

En les cases baix:

Primo una empoleta d'arena.

Ítem tres tascons de ferro.

Ítem dues sogues grosses.

Ítem una sogua grossa ab la qual se tanca e obra la porta baix de la carniceria.

Ítem unes hores de vidre, ab son bastiment de fust.

28

1486, abril, 7. Cervera

Joan Barrufet, mestre de cases, i Gaspar Ferrer, ferrer, de Cervera, es comprometen a reparar les campanes del campanar de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, Obreria, Església de Santa Maria, paper solter.

Ihesus

En nom de nostre senyor Déu e de la humil verge nostra dona santa Maria sie. Amén.

Capítols fets, inhiets e concordats entre los magnífichs mossèn Guaspar de Gilabert, micer Ffrancí Salvador, Anthoni Domingo e Bartholomeu Figuera, pahers, mossèn Johan d'Altarriba, cavaller, Anthoni Comalada, maior de dies, Johan Martí, Miquell Bonjoch, Johan de Rius e Johan Ponç, notari, obrés l'any present mil CCCC LXXXVI de la sglésia maior de la vila de Cervera, per comissió a ells per lo honorable conseyll en la sala de la paheria a cinch dels deiús scrits mes e any celebrat, de una part, e los honorables en Johan Barrufet, mestre de cases, e Gaspar Ferrer, ferré, de dita vila, sobre lo adobament que se ha a ffer de lles campanes del campanar maior de dita sglésia en e per la forma següent:

E primerament és stat concordat entre les dites parts que los dits mestre Barrufet e Gaspar Ferrer agen e sien tenguts a tot lur càrrech e despesa adobar en lo Seny Maior del dit campanar, ço és, que hagen a girar e adobar e refer la farramenta e tot ço que mester hi sia e mudar lo sobrecapçal a tot lur càrrech e despesa dels dits mestres e fer-ho ab aquella perfecció que en semblants coses se mereix.

En après és stat concordat que al seny appellat Timbau agen a ffer batayll nou de bon ferro, segons en tals coses se mereix, lo qual age ésser de pes de CXXXX lliures, e agulles, faxes, tascons e tota altra farramenta necessària per assitiar dita campana e fer tocar aquella e mudar torn e capçal, tot nou, a tot càrrech e despesa dels predits mestres, segons en semblants coses és mester, e que's face ab tota perfecció, sens frau e dol algú.

En après és stat concordat entre les dites parts que los dits mestres agen e sien tenguts mudar sobrecapçal del seny appellat Carrancha, al qual hagen a servir les agulles e tota altra farramenta del seny Tibau, e aquella agen los dits mestres adobar e recórrer e fer venir a son degut punt al dit seny Carrancha, a tot lur càrrech e despesa dels dits mestres, fahent e obrant-ho ab tota perfecció, segons en tals coses és mester e's mereix. Exceptat que no sien tenguts fer corrons ni lorigues.

E més és stat concordat entre les dites parts que los dits mestres hagen e sien tenguts

adobar lo seny de Tèrcia, al qual agen a sservir tota la farramenta del seny Carranxa e aquella adobar e recórrer e fer venir, segons dessús en lo prop precedent capítol és contengut, e mudar torn o truga e sobrecapçal, a tot càrrech e despesa dels dits mestres. E, si farramenta alguna hi sobrarà, que la puxen convertir en obs de la dita obra e, si res hi sobrarà de dita farramenta, que sie de la dita obra de la sglésia maior.

E més hagen e sien tenguts los dits mestres mudar los capçals de lles lurigues los qui bons no siran.

E més és stat concordat entre les dites parts que los dits mestres hagen, per fer dites obres, quinze lliures barchinoneses, moneda corrent, pagadores en aquesta manera, ço és, sis lliures de present e sis lliures adobat lo seny Tibau e de tot e la resta feta tota la dita obra, la qual hagen haver feta d'ací a la festa de Sent Johan de juny primer vinent.

E més és stat concordat e se obliguen los dits mestres que, ésser adobades e acabades dites campanes o obres en aquelles fahedores, si dins hun any primer vinent se mourà o se desbaldave o movia cosa alguna en dites campanes o alguna de aquelles que meresqués adobar, que los dits mestres a tot son càrrech e despesa ho agen e sien tenguts refer e adobar, segons se mereix, perfetament.

E més és stat concordat entre les dites parts que, si per fer dites obres havie mester smena als dits mestres, que aquella los puxe ésser feta a coneguda dels dits senyors de pahers e obrés o de la maior part de aquells.

Ítem volen les dites parts que dels presents capítols, etc.

Ffuerunt firmata et iurata predicta capitula iuxta illorum seriem et tenorem per dictos magnificos et honorabiles dominos Guasparem de Gilabert, Ffranciscum Salvatoris, Anthonium Dominici, Bartholomeum Figuera, paciarios, Iohannem d'Altarriba, Anthonium Comalada, Iohannem Martini, Michaellem Bonjoch, Iohannem de Rius et Iohannem Pontii, notarium, operarios anno currenti ecclesie maioris ville Cervarie, ex una parte, et honorabiles Iohannem Barrufet, magistrum domorum, et Gasparem Ferrer, fabrum, dicte ville Cervarie, parte ex altera, die VII^a mensis aprilis anno a nativitate Domini M CCCC LXXXVI°, presentibus testibus honorabilibus Iacobo Tallada, burgense, et Iohanne Palau, fusterio, dicte ville Cervarie habitatoribus.

29

1488, agost, 6. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda facultar els paers i els obrers de l'església de Santa Maria per a poder resoldre una reclamació presentada per Gaspar Ferrer, ferrer, d'aquesta població, en relació amb la reparació de les campanes del campanar de l'església esmentada.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1488, f. 41 v.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Campanes.

En lo qual conseyll fonch presentada una supplicació com per lo sènyer en Gaspar Ferrer, ferrer, de dita vila, en escrits, la qual és del tenor següent:

«Magnífichs e honorables senyors de conseyll, com en dies passats sie pactat e

capitulat entre los magnífichs pahers del any LXXXVI, de una part, ...» [espai en blanc].

Sobre açò lo dit honorable conseyll, absent en aquest acte de aquell lo honorable en Johan Barrufet, paher, qui's mostre haver interès en aquestes coses, volch, acordà e comès als senyors de pahers e als obrés de la sglésia maior e al honorable n'Anthoni Comalada, interposant en aquestes coses alguns farrers o hòmens sperts en aquestes coses, que, si a ells o a la maior part d'ells serà vist que de la farramenta veylla hi haurà alguna que sie bona, que puxe ésser tornada, axí en lo seny Tibau com en los altres senys, a conexença dels dits pahers, obrés e del dit Anthoni Comalada e de farrés o hòmens sperts en aquestes coses o de la maior part d'ells. E, si n'i haurà que sie mester fer-la nova en qualsevol dels dits senys o campanes, que los dits mestres les agen a ffer noves e bones, segons en semblants coses se mereix e segons los dits capítols. Entès, emperò, que no se hagués a trencar la farramenta veylla del seny Tibau, car, si trencar se havie, no és de intenció lo dit conseyll que la hi puxen tornar, ans n'i age a ffer de nova. E més proveix dit conseyll que, si de la farramenta del Tibau serà tornada en aquell mateix seny, la qual havie a servir al seny Carrancha, segons los dits capítols, que aquella que mancharà del Tibau al dit Carrancha agen a ffer dits mestres nova al dit Carrancha, a conexença dels dits pahers e obrés. Salvant-se, emperò, lo dit conseyll que per aquesta deslberació no vol ne entén en periudicar en res los dits capítols fets entre los pahers e obrés passats, de una part, e los dits mestres, de la part altra, fets, concordats, fermats e jurats, ans volen resten e stiguen en sa força e valor.

[...].

30

1490, abril, 2. Cervera

Els paers de Cervera i els obrers de l'església de Santa Maria, d'aquesta població, autoritzen els capitans de la confraria cerverina de Sant Llorenç per a poder tenir una esquella al campanaret del terrat de l'església esmentada.

AHCC, Fons Notarial, Cervera, 52, Llorenç Serra, *Manual*, 1489-1491, f. 17 v.

Die II^a mensis predicti aprilis dicti anni.

Quod nos Manuell Boix, Iohannes Moxó, Bernardus Boix et Anthonius Domingo, paciarii ville Cervarie, Ffranciscus Salvatoris, iurisperitus, Anthonius Comalada, maior dierum, burgensis, et Iohannes Ponç, notarius, operarii ecclesie maioris dicte ville, gratis, etc., confitemur vobis honorabilibus Iohanni Stefani, Laurentio Domingo, Petro Comelló et Anthonio Ripoll, quapitaneis venerabilis confratrie Sancti Laurentii dicte ville Cervarie, presentibus, que us donam licència [e] libertat que aquella campana o squella que la dita confraria ha e posseex e posaren en lo campaneret del tarrat de la dita sglésia maior de la dita vila, la qual campana o squella servirà e tocarà a la misa de la alba a batallades e a obs de dita confraria, donam-vos plena liber[t]at de tenir dita squella en dit campaneret tant quant volreu e, si levar la'n volreu, sie en libertat dels capitans de dita confraria qui ara són e per temps seran. E, per semblant, sie en libertat als se[n]yós de pahés e obrés qui ara són e per temps seran, si la'n volran levar, que la'n

pusquen levar, e açò sie en libertat de dites parts e de quiscuna de aquelles, etc.

Actum Cervarie, etc.

Testes honorabiles Salvator Guiu, draperius, et Miquaell Bonjoch, agricola, Cervarie.

31

1490, desembre, 15. Cervera

El consell municipal de Cervera, per tal que el toc de les hores pugui ser sentit en tota la vila, acorda que es faci fer una campana i es col·loqui al capdamunt del campanar.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1490, f. 37 v.

[...].

Sobre lo preposat de les ores que no's ouen per tota la vila, lo dit honorable consell volch, acordà e deslberà que sie feta una bella campana o címball, la qual sie possada al cap del campanar maior, de la granària que serà vista fahedora als senyors de pahers e a'n aquella promenia que pendre s'i volran, cercant per la vila offeretes, axí dels singulars com del clero e juheus e altres presones, e lo més avant que costarà que sie pres a compte als senyors de pahers, com ara de present pren.

[...].

32

1491, desembre, 23. Cervera

Els paers de Cervera fan pagar sis sous a Gaspar Ferrer, ferrer, d'aquesta població, que són l'import de les reparacions fetes a l'Esquella Nova i a l'Esquella de Combregar.

AHCC, Fons Municipal, *Notaments del racional*, 1489-1491, fs. 178v-179.

[*Al foli de l'esquerra:*] Deu en Gaspar Farer que los senyós de paés li an fet dar e pagar per mans del honorable en Nicolau Guiu, clavari l'ay corent, ssis sous, dels quals fermà àpoca en poder del discret en Lorenç Sera, notari e scrivà de la casa de la paeria de dita villa, a XXIII de deembre, ay M CCCC LXXXX hu. És li'n signat albarà. [*Al marge dret:*] VI sous.

[*Al foli de la dreta:*] És li degut que los senyós de paés li an fet adobar lo batall de la Esquella Nova e per hun curo e un matracet de la Esquella de Combregar, e per tot li és degut dits sis sous. [*Al marge dret:*] VI sous.

33

1492, abril, 2. Cervera

El consell municipal de Cervera acorda facultar els paers i quatre prohoms, un de cada quarter, per a poder prendre una decisió sobre la petició relacionada amb el toc de les hores.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1492, f. 25 v.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Lo fet de lles hores.

En lo qual conseyll fonch proposat per lo sènyer n'Anthoni Domingo, blanquer,

dient com li par e a molts par que les hores que s toquen vuy fan poch servey per quant no se hohen de miga vila hamunt. Aquesta vila ha fama de ésser ben regida, axí per la fama hi hés que sien les obres, car les hores arreglen e disponen en los trebaylls de lles gents, axí en trebayllar com encara en los qui stan malalts en dar-los lo que han mester en certes hores. Ha pensat ell que serie bé que, haver tocat lo relotge, fessen tocar les hores ab la campana maior o en altra manera. Que s'i provehescha per los respectes ja dits a ffi que les hores se hoyen almenys per tot lo terme de aquesta vila.

Sobre açò lo dit honorable conseyll volch, acordà e comès als senyors de pahers e a quatre pròmens, hu de quiscun corter, los que los senyors de pahers s'i volran penre, que ells tots o la maior part d'ells provehesquen sobre les coses proposades, segons los serà vist fahedor, car lo present conseyll los done sobre dites coses tant poder com lo present conseyll ha. E lo que s'i despenrà que sie pres a compte als senyors de pahers. [...].

34

1492, octubre, 29. Cervera

Les autoritats municipals de Cervera fan pagar una lliura, vuit sous i quatre diners a Joan Ponç, síndic ordinari de la vila, els quals ell va bestreure per liquidar l'import dels mecanismes posats al relotge per modificar el toc de les hores.

AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1492, f. 55.

[...].

Ítem per dit nostre clavari fem dar e pagar al honorable en Johan Pons, síndich ordinari de dita vila, XXVIII sous e quatre diners, los quals bestragué per dita vila en la artelleria que s'és feta en fer tochar les ores a la squella perquè après pogués tochar ab lo Seny Maior, segons és continuat en libre de racional, en cartes LXIII. Ha n'i àpocha en poder del dit notari a XXVIII de octubre, any dit LXXXII. [*Al marge dret:*] I lliura, VIII sous, III [diners].

[...].

35

1496, febrer, 10. Cervera

Les autoritats municipals de Cervera fan pagar quinze sous a Joan Miquel, teixidor, procurador de la confraria ceriverina de Sant Llorenç, que són l'import d'una ajuda per a la reparació de l'esquella que la confraria esmentada té al terrat de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Clavaria*, 1496, f. 30.

[...].

Ítem a X de febrer dit any fem dar e pagar per dit regent a-n Johan Miquel, teixidor, procurador de la confraria de Sent Lorens, XV sous, los quals per ordinació del conseyll ordinari a XXIII de janer, any present, en la casa de la paheria celebrat, en ajuda de pagar ço que reste la squela de dita confraria de adobar la squela que té al tarrat de la sglésia maior de dita vila per senyalar com los preveres volran dir misa. A n'i àpocha

en poder del dit notari a III de febrer dit any. [*Al marge dret:*] XV sous.
[...].

36

1508. Cervera

Els obrers de l'església de Santa Maria de Cervera fan pagar quatre lliures i setze sous a Pere Joan Rovellats, mestre de campanes, que són una part de l'import de la reparació que ha de fer a les campanes del campanar de l'església esmentada.

AHCC, Fons Municipal, Obreria, Llibre de l'Obra de l'església de Santa Maria, 1506-1660, f. 10 v.

[...].

Ítem havem pagat a mestre Rovellat, mestre de campanes, en paga porrata del preufet ha de adobar les campanes del campanar maior, ha rebudes sis lliures, ço és, per mans del clavari de la vila I lliura, IIII sous, e per mans dels obrés quatre lliures, XVI sous. [*Al marge dret:*] IIII lliures, XVI sous.

[...].

37

1510, gener, 6. Cervera

Els paers de Cervera demanen a Pere Joan Rovellats, mestre de campanes, de Barcelona, que els torni les sis lliures que li van bestreure, ja que no pot venir a la vila a reparar les campanes del campanar de l'església de Santa Maria.

AHCC, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1509-1513, f. 15 v.

Molt honorable sènyer Pere Johan Rovelats, campaner, en Barchinona.

Molt honorable sènyer, recordant-se aquesta universsitat dels grans perills en què les campanes de aquella estan possades, per estar de la manera que estan, sens adob algú, e vehem-vos no us curàveu de acudir, segons havieu offert hi hereu obligat en virtut de la capitulació entre dita universsitat e vós ffeta sobre dit adob de campanes, e sobre açò vós hau una e moltes veguades interpel·lat y amonestat com aquells qui fforssats entenien en danyar-vos en despesses algunes, e per moltes veguades és estat reportat que per causa del offici a vós donat en aquexa ciutat haveu ffeta resposta en aquells qui per part de dita universsitat vos parlaven y encara a moltes altres persones que no era en vós possible venir ni acudir, segons ffora menester, emperò que ereu content de restituyr aquelles sis liures que per dita universsitat vos fforen donades per ço que, rebudes aquelles, dita universsitat ffes provissió de nous mestres, puys vós no podieu acudir, e aquesta relació és estada ffeta ultimadament per mossèn Anthoni Saliteda. Nossaltres, vehent dita relació vostra y encara en quant grandíssim perill dites campanes estan y que més no-s pot sperar, anant aquí en Bernadí Cardona, qui, entre altres, té càrech de la obra de la esgléssia de dita vila, li havem donat càrech exprés que parlàs ab vós e, puys axí és vós no poder venir, vos demane dites sis liures, pregam-vos, quant més podem, vós, encontinent, li doneu aquelles, puys axí ho haveu promès donar-les. E que aquell vos fface rebuda e o cautela per quant nossaltres pendrem

a compte o acceptarem aquella, ffent-vos immune de la obligació, puys per dit Cardona sie mostrat sien rebudes, e teniu per cert que més no podem sperar per lo dit perill. Per ço, ffeu no haya ffaylla, altrament serie'ns fforssat de proceyr contra vós en tot lo que de justícia se puga y dega procehir. De Cervera, a sis del mes de giner del any de la nativitat de nostre Senyor mil sinch-cens e deu.

Sènyer, los qui a vós se comanen e a vostra honor aparellats, los pahers de la vila de Cervera.

38

1510, gener, 15. Cervera

Els paers de Cervera accepten la proposta feta per Pere Joan Rovellats, mestre de campanes, de Barcelona, que el seu fill vingui a la vila, al cap de quinze dies, per tal de reparar les campanes del campanar de l'església de Santa Maria.

AHCC, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1509-1513, f. 16 v.

Molt honorable sènyer en Pere Johan Rovelachs, campaner, en Barchinona.

Molt honorable sènyer, per lo sènyer en Bernadí Cardona, obrer de nostra sglésia, havem rebuda vostra letra responssiva a la a vós tramesa per part nostra sobre lo adobar de les campanes e dieu-nos que, passats quinze dies, los quals heren menester per acabar certa obra, nos trametreu vostre fill. Ab tot lo compliment, a'ns paregut ésser dilatió molt larga, vist la necessitat tant gran en què nostres campanes stan posades de adob, però lo millor que porem farem se passen dits quinze dies. Però és menester que sens falla e ninguna spera de maior dilació ni scusa siau ací ho hagau tramès persones qui hi donen complit recapte e siau desenganat que maior dilació no's pot donar, pregant-vos de açò no fassau lo contrari. Altrament, serà-us forssat trametre persona pròpia a despeses de qui decaurà, la qual may se partirà de aquí fins age complit ab lo que toque per aquesta universitat, deixant lo més dir al exhibidor de la present, lo qual se'n diu mossèn Pere Ponç, notari, conpahr ensemps ab nosaltres, al qual donareu plena fe e crehença en lo que per part de nosaltres vos serà dit, com per sa virtut hage pres càrrech sobre açò parlar-vos, axí per part sua, per trobar-se paher ensemps ab nosaltres, com per part de nosaltres. E sia la Sancta Trinitat en protecció e guarda dels tots. De Cervera a XV de janer, any M D X.

Sènyer, los qui a vós se comanen e a vostra honor aparellats, los pahers de la vila de Cervera.

39

1510, febrer, 12. Cervera

Els paers de Cervera demanen a Pere Joan Rovellats, mestre de campanes, de Barcelona, que vingui al cap de pocs dies a la vila per tal de reparar les campanes del campanar de l'església de Santa Maria.

AHCC, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1509-1513, f. 17 v.

Al molt honorable sènyer lo sènyer en Pere Johan Rovellachs, campaner, en Barchinona.

Molt honorable sènyer e bon amich, per mossèn paer en Ponç aquestos dies passats, essent aribat de Barchinona, avem sabut lo preparatori que teniu principiati per a nostres campanes y, segons nos a dit, mostre tenir principi de haver bona ffi, que-ns en som alegrats. Per conèxer la ffe que tenim en vós sortir en algun effecte reste ara que vós estregau en acabar dits preparatoris per a què dins breus dies siau ací ab tot compliment per quant, segons vos havem escrit, no podem més esperar, atessa la tanta necessitat com tenim, atnent lo perill en què nostres campanes estan possades, y axí us ne pregam, quant més podem, que vós vulau quorespondre a la amor que aquesta universsitat vos a significada en no voler ffer lo que aguere pogut ffer per ésser passat tant de temps y no haver complit ab lo que ereu obligat. Altrament, serà'ns fforssat de ffer lo que no volríem, lo que-ns desplaurie, però haurie's de ffer, atnent a la culpa tanta que en vós serie trobada, y per ço vos pregam ffassau de manera no ayam de venir a tal estrem. Quant al que dieu de la desfferra, nós som infformats y nigú no-s recorde sancerament sinó segons que los capítols parlen, inclinant-se més a dir que no serie vostra que no que sí, però nosaltres, hoyda la relació de quant bé havem principiati e la gana tenim en bé complir, per honra vostra e bé nostre, som contents sie vostra quant al capítol en què ere lo dupte, y per ço ara no poreu allegar escussa niguna ni defferir la obra, pus se ffa lo que voleu, creent nosaltres que, pus nos aderim a la ffantessia vostra, que tantbé vós ffareu, de manera que més no haurem de reny[i]r. Lo més dir, lexi al sènyer en Ffrancí Tarroga e al sènyer en Bernadí Cardona, obrés de nostra esgléssia, portadors de la pressent, los quals an pres càrech de parlar-vos-ne per sa virtut. Dar-los-en ffe e crehensa en lo que de part de nosaltres aserca de dita obra vos serà dit ffeit ffi, comanant-nos a vós y a cosses vostres. De Cervera, a XII de ffebrer, any mil D e X.

Sènyer, los qui a vós se comanen e a vostra honor aparellats, los pahers de la vila de Cervera.

40

1510, setembre, 25. Cervera

Miquel Rodrigues i Aparici Antequera, mestres de campanes, aragonesos, es comprometen a reparar les campanes anomenades Carranca i Seny del Lladre del campanar de l'església de Santa Maria, de Cervera.

AHCC, Fons Municipal, Obreria, Església de Santa Maria, paper solter.

[*Al marge esquerre:*] Capitulació de les campanes.

En nom de Déu sie e de madona sancta Maria, mare sua, sia. Amén.

Capítols ffets, inhits e concordats entre los magnífichs e honorables micer Esteve Navés, Gabriel Gotsens, Pere Ponç, Anthoni Texidor, pahers l'any pressent e deiús scrit de la vila de Cervera, e lo venerable mossèn Pere Castellar, Ffrancí Tarroga, Bernadí Cardona e Johan Barruffet, obrés de la esgléssia mayor de dita vila en lo dit any, de una part, e mestre Miquell Rodrigues e mestre Aparici Antequera, aragonesos, campaners, de la part altra, fforen ffets los capítols següents:

E primerament és estat pactat, avengt e concordat entre les dites parts que los dits

mestres sien tenguts e obligats adobar de ses mans les campanes següents, ço és, la campana dita Carancha e la campana dita lo Seny del Ladre, les quals campanes ayen adobar bé e degudament en aquesta manera: que dites campanes estiguen e ayen de estar a son degut livell en les lorigues, les quals lorigues ayen de nou engastar en uns soquets o seps nous de manera que dits seps sien ben obrats e bé assentats en les parets de les finestres. Alí on ya estaven, sien engastats e possats dits seps e, en los seps, les lorigues ben engastades, de fforma e manera que lo que ffaran sia e estiga bé e axí com de bons mestres se pertany.

Ítem més és estat pactat e concordat entre dites parts que los dits mestres ayen a possar les dites campanes e quiscuna d'elles sobre bastida e sien tenguts e obligats bé mirar, veure e regonèxer les truges de dites campanes si són bones o no e, si auran menester algun adob, que u fassen, e ayen a ffer dits mestres e ayen a mudar los curros de dites campanes e metre-y y possar-y los nous e desbaldar dites campanes e, si serà menester ffer-y de nou algunes peses per salut de la obra, que u diguen e o ayen a manifftar per ço que aquelles, a lur consell, y sien ffetes e per ells y sien tornades possar e metre, com se pertany a tota utilitat e proffit de la obra, la qual obra sie bé e degudament acabada, axí en la una campana com en l'altra, e de tal manera resten dites campanes que resten e estiguen ffermament a la corda, segons semblants campanes deuen restar e estar.

Ítem és estat concordat entre les dites parts que los dit[s] pahers e obrés sien tenguts e obligats donar e liurar als dits mestres totes les cosses necessàries a la dita obra, de manera que los dits mestres en dita obra no y ayen de possar sinó lurs mans e saber, e donar los dits pahers e obrés los hòmens que mester auran per metre e traure le campanes en les lorigues e possar-les en bastida.

Ítem és pactat e concordat entre dites parts que los sie donat als dits mestres per rahó de la dita obra sinch liures, moneda barcelonessa, en aquesta manera, ço és, tant prest com serà acaba[da] la dita obra sinquanta sous e los restans cinquanta sous, a complement de les dites sinch liures, vuyt dies après ésser acabada la dita obra.

Ítem és pactat e concordat entre dites parts que, acabada la dita obra, los dits senys se puguen avanssar e estiguen en tota perfecció, com se pertany. E, si algú de dits senys se desbaratave, que los dits mestres ne ayen de estar a tota determenació de altres mestres de la present vila si estan com estar deuen e, si no estaven com deuen, que'ls ayen e sien tenguts de adobar a totes despesses e càrechs dels dits mestres.

Die XXV^a mensis septembris anno a nativitate Domini millesimo quingentessimo decimo ffuerunt ffirmata et iurata dicta capitula et omnia et singula in eis contenta per magnificos et honorabiles Esteffanum de Navés, Petrum Ponç et Anthonium Texidor, paciarios una cum Gabrele Gotsens, absente ville Cervarie, et Ffrancisco Tarroga, alter ex operariis ecclesie mayoris, parte ab una, et per magistrum Miquaelem Rodrigues et magistrum Aparicium Antequera, campanerios regni Aragonum, partibus ab altera, promittentes parts parti, etc., promittentes et obligantes dicti paciarii bona dicte universsitatatis, et predictis Miquaellem Rodrigues et Aparicium Antequera, promittentes, etc., obligantes bona eorum et cui[us]libet eorum, etc. Iurarunt, etc. Renunciarunt, etc.

Testes sunt venerabilis Ffranciscus Vall, prebiter, et Iohannes Rochamora, estudens, ville Cervarie.

41

1510, novembre, 15. Cervera

Miquel Rodrigues i Aparici Antequera, mestres de campanes, aragonesos, es comprometen a reparar la campana anomenada Seny Major del campanar de l'església de Santa Maria, de Cervera.

AHCC, Fons Municipal, Obreria, Església de Santa Maria, paper solter.

[*Al marge esquerre:*] Lo Seny Maior.

En nom de Déu sia y de la gloriosa verge Maria, mare sua. Amén.

Capítols fets, concordats, fermats e jurats per e entre los magnífichs e honorables micer Steve de Navés, Gabriel Gotsens, Pere Ponç e Anthoni Teixidors, pahers, mossèn Pere Castellar, Bernadí Cardona e Johan Barrufet, mestre de cases, obrés l'any present e deiús scrit de la sglésia maior de la vila de Cervera, de una part, e mestre Miquel Rodrigues e mestre Aparici Antequera, aragonesos, buydadors e campaners, de la part altra, sobre lo adobar de la campana maior del campanar de dita sglésia, vulgarment dita lo Seny Maior, en e so[bre] lo qual adobar són stats fets, com és dit, concordats, fermats e jurats los capítols següents:

E primerament és stat pactat, avengut e concordat entre les dites parts que los dits mestres sien tenguts e obligats adobar de ses mans la dita campana maior, vulgarment dita lo Seny Maior, la qual hagen adobar bé e degudament, de manera stiga com star deu a la corda, que's puga pugar e avançar com de primer, ans no's fes adobar, feye, e millor, si millor poran, e aquella possaran a son degut nivell, de manera dita campana stigua a son degut e com se pertany star e és degut a bons mestres sperts en dit art de campanes de adobar campanes e senys, de forma e manera que lo adob que faran en dita campana stiga a honra de la dita vila e de ells dits mestres, axí com d'ells se confie,

Ítem és stat pactat e concordat entre les dites [parts] que los dits mestres hagen a posar la dita campana maior enbastada e mirar, veure e regonèixer lo adob hi haurà mester, lo qual y fassen y sien tenguts fer a tota utilitat e profit de dita campana e de tal manera reste e estiga dita campana finament a la corda, axí e segons semblant campana a de romandre y star.

Ítem és stat pactat, avengut e concordat entre les dites parts que los senyors de pahers sien tenguts e obligats donar als dits mestres los curros volran sien mesos a dita campana maior e lo fust per a la truxa e fusta per a fer los soquets o soquetes, lo qual fust per als soquets o soquetes los dits mestres puguen e puixen pendre de la fusta trobaran en dit campanà e sglésia maior, la millor y trobaran y sia bona. E, si per ventura a quiscun cap de la truga o capsal haurie mester una anella o dues de ferro o altres anelles e claus per a clavar la scassa e altres cosses en dit adob de campana, que tals anelles e claus e les altres coses en dit capítol contengudes sien e vinguen a càrrech de dits senyors de pahers e obrés de dita sglésia. E totes les altres coses necessàries en

dit adob de campana, exceptades les damunt en lo present capítol especificades, les quals venen a càrrech de dits pahers e obrés, vinguen e stiguen a càrrech de dits mestres e les hagen de fer a tot son cost, missió y despesa.

Ítem és estat pactat, avengut e concordat entre les dites parts que los dits senyors de pahers e obrés sien tenguts e obligats en donar e pagar als dits mestres, per adobar dita campana e posar a son degut livell e fi, sis liures barchinoneses encontinent vuyt jorns après hauran acabada la obra e, si dits mestres hauran mester algun ducat, valent XXIII sous barchinonesos, per a la despesa, que aquell los bestrauran e donaran sens ninguna dilació e tardança.

Ítem és stat pactat, avengut e concordat entre les dites parts que, encontinent acabada la obra, dins los dessús dits vuyt jorns que los dits senyors de pahers e obrés se retindran la paga de dit preu de adob de campana, los dits senyors de pahers hagen e sien tenguts fer mirar e regonèixer, mucar e pugar e arrencar dita campana a bons hòmens y mestres sperts en dit adob e pugar de campana e, si a dits mestres e persones spertes serà vist mancar alguna cosa en lo [a]dob de dita campana o dita campana no starà a son degut e finament adobada, que los dits mestres Rodrigues e Antiquer convenen e prometen de tornar de adobar aquella e de finir-la una o dues vegades e tantes fins sia vist star bé e degudamén dita campana.

Ítem és stat pactat, avengut e concordat entre les dites parts e la una part a l'altra, vicisim e entrecambiadament, convé e promet que totes e sengles coses en los presents capítols contengudes, la una part a l'altra e entrecambiadament, tindrà, observarà e farà e, si lo contrari per elles o per la una d'elles serà fet, volen incórrer en pena de XXV lliures, la qual pena sia la meytat de la part obedient e servant los presents capítols e l'altra del official executant. E, per ço attendre e complir, la una part a l'altra e entrecambiadament ne obliguen, ço és, los senyors de pahers e obrés tots los béns de la universitat e obra e los dits mestres los seus, mobles e inmobles, hon que sien, haguts e per haver, renunciant al qual se vulle ley o dret, constitució e consuetut que de dret o de fet en açò los pogués ajudar, etc. E, perquè aquestes coses tinguen maior forssa en si, les dites parts ho juren a nostre senyor Déu e als seus sants quatre evangelis, etc.

Die decima quinta mensis novembris anno predicto fuerunt firmata, iurata et laudata preinhita capitula per prefatos Stefanum Navés, Gabrielem Gotsens, Petrum Ponç et Anthonium Teixidor, paciarios, Petrum Castellar, prebiterum, Bernardum Cardona et Ioannem Barruffet, operarios, ex una, et dictos magistros Michaellem Rodrigues et Aparicium Antiquer, ex altera partibus, etc., presentibus testibus, etc., Gabriele Urgell, fabro, Iacobo Barruffet, sutore, et Salvatore Matoses, textore, dicte ville Cervarie.

42

1594. Cervera

Hom deixa constància de la notícia de la nova fabricació de la campana anomenada Tibau del campanar de l'església de Santa Maria, de Cervera.

AHCC, Fons Dalmases, caps 1, paper solter.

1594.

Dijous, a XXVI, dich vint-y-sis, del mes de maig del any mill sinch-cents noranta-y-quatre fonch buydada la campana anomenada [*espai en blanc*], que abans se anomenave lo Tinbau. Fonch buydada en lo ort de la casa de mossèn Miquel Papió, burgès, de la present vila de Cervera, que està prop la badia, essent pahers los magnífichs senyors micer Hugo Montaner, en quiscun dret doctor, mossèn Pere Mir, notari, paher segon, mossèn Sebastià Pelich, mercader, paher ters, y mossèn Jaume Puig, mercader, paher quart. Here síndich de la universitat de dita vila lo discret mossèn Jaume Mulet, notari de dita vila. Buyda-la mestre Simon Faullet, del reyne de França.

43

1594. Cervera

Hom deixa constància de la notícia de la nova fabricació de la campana anomenada Tibau del campanar de l'església de Santa Maria, de Cervera.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Llibre de la Junta d'Obra*, 1582-1595, s. f.

Memòria de la [*dibuix d'una campana*] fou renovada en lo any 1594.

En lo any de la nativitat de nostre senyor Déu Crist de mil cinc-cents noranta-y-quatre, essent pahers de la present vila de Cervera los magnífichs senyors misser Uguo Montaner, doctor en quiscun dret, mossèn Pere Mir, burgès, mossèn Sebastià Pallic y mossèn Jaume Puig, merchadés, y obrés de la sglésia moior de dita vila lo magnífic y honorables misser Hierònim Jorba, doctor en quiscun dret, mossèn Jaume Mulet, notari, mossèn Magí Guerau, ymaginayre, y mossèn Anthoni Oriol, pagès, fonc renovada, per ésser trenchada, la campana dita Tibau, la qual renovà mestre Symon Fallet, fransimany, y fou pesada abans de fondre y pesà trenta-y-set quintàs, dos arobes, y s'i afegí una altra campana que antigament tohavent a combregar, trenchada, que pesà un quintar y tres robes, y lo dit mestre y afegí al forn deu quintàs de coure, del qual, després de ésser buydada dita campana, fou repesat lo que romangué y n'i agué sis quintàs, dos robes, de tal manera que dita campana pese quoranta-y-dos quintàs y tres robes. Costà de mans noranta-y-cinc liures, sens lo coure que s'i afegí, que costà a rahó de vint liures per quintar, sens altres gastos de fusta, libants ni altres coses. Fou buydada a XXVI del mes de maix de dit any. Plàcia al Senyor y a la sua mare sanctíssima que sie renovada per al seu sanct servey y que y estigue molts anys sens lezió ninguna. Fonc beneyda lo diumenge de la Sancta Trinitat, a sinc dies del mes de juny de dit any, y li fonc posat nom Maria, encara que ab les ordinacions de la paheria no se li a mudat nom per dir-se ab algunes lo nom de Tibau. Y costà, axí de mans com del coure s'i afegí, com de altres gastos, cent noranta-y-una liura, dic CLXXXI lliura, les quals pagaren la Obra les mans del mestre y la vila lo demés [...].

44

1624, setembre, 10. Cervera

Una prohomenia municipal de Cervera acorda concedir ajudes a aquelles persones que resultaren ferides per un llamp quan tocaven les campanes del campanar de

l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1624, f. 31.

[...].

A la qual magnífica promenia fonch proposat per dits senyors pahers com a tots és notori lo que, permetent nostre Senyor, se succehí la nit passada en lo campanar, que lo llamp ferí a alguns dels acordats y altres ajudaven a tocar les campanes en lo gran temporal hi hagué y, com los qui-s troben ferits sien pobres y és molt just la universitat los subvingue, que, per ço, sien servits dezliberar lo que deguen fer.

Sobre la qual proposició dita magnífica prohomenia acordà y dezliberà que, per ara, se done adiutori de vint reals a cada hu y, continuant, se'ls done maior quantitat, a arbitre dels dits senyors pahers, si y conforme cada hu estarà mal.

45

1628, març, 19. Cervera

Una prohomenia municipal de Cervera acorda que sigui feta una campana per a tocar les hores, la qual serà col·locada a la part superior del campanar de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1628, f. 20.

[...].

A la qual magníficha promenia fonch proposat per dits senyors de pahers que ja saben com la magníficha vint-y-quatrena los donà facultat en que fessen una campana per a les hores per posar al cap del campanar y axí ells tenen en la present vila a tal Fauget per fer dita campana y, com lo cost de dita campana ha de ésser de més de 300 lliures y la vila estigue impossibilitada per pagar tant gran quantitat per dèurer la vila moltes quantitats de diners de pensions de censals y altres dèbits, que per ço deslibéron la fahedor.

La qual magníficha promenia acordà y desliberà que se fasse la dita campana nova y que la vila se valgue del que donaran les confraries y se aplego còurer y aram per la vila per fer dita campana y que se anoménon tres persones per fer dita aplega y comprar còurer y lo demés convingue, junct ab los dits senyors de pahers. Y a les més veus foren nomenats los següents: Francesc Perelló, per clavari. Pere Joan [y] Onoffre Ortís, fabricers de dita obra.

46

1628, maig, 13. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda permetre que la L·luminària de la Verge Maria i les confraries que aportin trenta lliures puguin usar la campana de les hores faedora per a convocar a la celebració dels seus consells.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 12 (Foliat per anys).

[...].

E més fonch proposat per dits senyors de pahers com per part dels administradors

de la Lluminària de la Verge Maria se'ls ha deman[a]t y ells los han promès que, perquè en la fàbrica de la campana de la vila de les hores donen més de 60 lliures, que dita campana, quant tindran consell en la casa de la Lluminària de la Verge Maria, la ajen de dexar tocar b[a]tallades per a convocar lo dit consell y que axí sien servits tenir a bé la predita facultat de tocar dita campana en semblants occasions.

Sobre assò lo dit magnífich consell acordà y deslberà que los administradós de dita Lluminària, per convocar dit consell, puguin fer tocar batallades a la dita campana de les hores fahedora y, si hi ha algunes confraries que vullen donar fins a 30 lliures, los donen la mateixa facultat de tocar-la quant voldran convocar sos consells.

[...].

47

1628, juny, 20. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda facultar els paers i els prohoms elegits per a la fabricació de la campana de les hores per a què puguin manllevar fins a dues-centes lliures per a comprar coure.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 13 v. (Foliat per anys).

[...].

Al qual magnífich consell fonch proposat per dits los dits senyors de pahers que tots saben com lo campaner té acabat lo mollo de la campana de les hores, que falte coure, que per ço deslberon de hon se traurà diner per fer dita campana.

Sobre assò lo dit magnífich consell acordà y deslberà que los senyors de pahers, junctament ab los proms elegits per la fàbrica de dita campana, serque[n] diner ab la millor comoditat puguin, malevant aquell fins en suma de 200 lliures, les quals se hajen de pagar del tall o de altra part, consignant aquelles.

48

1629, gener, 23. Cervera

Antoni Guerau, de Cervera, deixa constància de la fabricació de la campana de les hores.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Comptes generals*, 1604-1638, f. 251 v.

A 23 de janer 1629 se buydà la canpana de les ores de la present vila a les onse ores de la nit. Anà la profesó, so és, lo senyor rector ab la vera creu y la creu parroquial, y per ser tant tart no y anà sinó dos capellans, que fonch mossèn Miquel Castells y mossèn Miquel Papió, y, quant fou buydada, cantaren lo *Te Deum llaudamus* y les canpanes toquaren a toch de profesó. Y la canpana pese 29 quintàs. Sobrà tres quintàs de coure. Déu vulle sie tot per al seu sant servey.

49

1629, febrer, 1. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda permetre que la confraria de San-

ta Maria pugui usar gratuïtament una campana del campanar de l'església de Santa Maria per a convocar a la celebració dels seus capítols. En cas que la confraria esmentada faci fer una campana, se li donarà una ajuda de deu lliures.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 2 (Foliat per anys).

[...].

Més fonch proposat per dits senyors de pahers que los capitans de Santa Maria demanen lo vallor de la campana.

Sobre assò lo dit magnífich consell acordà y deslberà que per a tocar als capítols la confraria de Santa Maria se vàlegue de una campana del campanar y lo campaner aje de tocar als capítols sens salari y, si per cars la confraria, per temps, fa campana, se li don de ajuda de costa 10 lliures.

50

1629, desembre, 9. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda facultar els paers per a poder gastar fins a cinquanta lliures en l'operació de tornar a fondre la campana de les hores.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 13 (Foliat per anys).

[...].

E més fonch proposat per dits senyors de pahers que ja veuen que la campana nova no ha resexida y ara és vingut un mestre que la tornarà a fòndrer ab molta comoditat, que per ço delibéron lo fahedor.

Sobre assò lo dit magnífich consell acordà y deslberà que los senyors pahers puguen gastar en tornar a fòndrer dita campana fins a sinquanta lliures y, si gasten més, no se'ls sie pres a compte.

51

1629, desembre, 9. Cervera

Perris Freixanet, del regne de França, es compromet a refondre la campana de les hores.

AHCC, Fons Municipal, *Actes i negocis*, 1628-1631, f. 44.

Die 9 dezembris 1629 Cervera.

De y sobre les coses devall scrites per y entre los magnífichs Joan Guiu, Matheu Oriol y Onoffre Ortís, pahers de la vila de Cervera, de una part, y Pèrriz Frexanet, de Vilafranca de Perigot, bisbat de Serlach, regne de França, de part altra, és estada feta y firmada la capitulació següent:

Primerament lo dit mestre Pèrriz Frexanet se obligue en buidar la campana de les ores y fer una campana de hores de bon so y thenor y, en cars no tingue lo so y thenor deu, la tornarà a buidar totes les voltes sie menester fins tingue lo so y thenor que convingue. Y los senyors pahers li han de donar la llenya, carbó, argila, manobra per

fer los clots [y] cànem, y lo demás vingue a càrrech de dit mestre. La qual campana ha de donar asentada al cap del campanar, conforme està, y que los pahers hajen de donar hòmens per a pujar-la y demás aparatos.

E los dits senyors pahers promet[en] donar per les mans de dita campana y demás treballs al dit mestre Pèrriz 28 lliures, moneda barcelonesa.

Testes virgarii.

52

1629, desembre, 9. Cervera

El racional de la universitat de Cervera deixa constància del compromís d'haver de donar a Perris Freixanet, mestre de campanes, 28 lliures, que són l'import de la campana de les hores que ha de refondre.

AHCC, Fons Municipal, *Notaments del racional*, 1627-1632, f. 75.

A de aver Pèrriz Freixanet, campaner, per la fàbrica de la campana de les hores se ha obligat fer bona y rebedora fer-la, qual li donen de mans vint-y-vuit liures, les quals li an de pagar de aquí al dia [*espai en blanc*]. Diem [*al marge dret:*] XXVIII liures.

53

1630, març, 12. Cervera

Antoni Guerau, de Cervera, deixa constància de la nova fabricació de la campana de les hores.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Comptes generals*, 1604-1638, f. 267.

A 12 de mars 1630 se féu la canpana de les hores, essent pahers mossèn Joan Fuster y jo Anthoni Guerau y mossèn Damià Casanoves y mossèn Thomàs Taroja, y fonch pujada a la ereta al cap de 8 dies. Any 1630.

54

1630, maig, 28. Cervera

El consell de vint-i-quatrena de Cervera acorda concedir una ajuda de vint lliures a la confraria de Santa Maria.

AHCC, Fons Municipal, *Consells de vint-i-quatrena*, 1605-1632, f. 17 (Foliat per anys).

[...].

E més fonch prepossat per mossèn Matheu Oriol y mossèn Jaume Sala, capitans de la confraria de Santa Maria de la present vila, com an determinat en lo consell de dita confraria que-s fes un sepulcre a honor y glòria de Nostra Senyora per a què lo dia de la Assumptió de Nostra Senyora y la octava estiga ab la decència qual convé y que per a fer dit sepulcre té de gastar la dita confraria algunes 70 o 80 lliures y, puix la vila per a fer la campana del relotge de dita vila prengué la vila la campana de la confraria y ab altra occassió, demanant-se per part de dita confraria alguna remuneratió a la vila o satisfacció del preu valia dita campana, que ab semblant consell fonch determinat se li donàs deu liures, y que per so supplicaven al magnífich consell que axí ara se afegesca

altres deu lliures, de manera que ab tot sien vint lliures.

Sobre la qual preposició per dit magnífich consell fonch determinat que atès no se'ls féu la pòlisa de deu lliures, que ara se'ls fasa pòlisa de vint lliures, ab què de assí al devant no puga dita confraria ni sos capitans, los presents ni los sdevenidors, demanar per dita campana ninguna cosa.

55

1630, setembre, 14. Cervera

Una prohomenia municipal de Cervera, atès que Jeroni Ferran no exerceix correctament el seu ofici de campaner, acorda amonestar-lo, fer redactar un text on constin les seves obligacions i acomiadar-lo en cas que no les compleixi.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1630, f. 44 v.

[...].

A la qual magnífica prohomenia per los dits magnífichs senyors de pahers fonch proposat com ja here notori a tots com air, divendres, permettent-ho així nostre Senyor, fou servit de que la pedra salpicàs en moltes parts del terme de la present vila, lo que, segons se diu, és estat per culpa de Hierònim Farran, campaner, per no haver fet ell bé son offici, que, si ell agués fet bé son offici, per ventura no's fore succehit de la manera succehy, per quant per no poder ell assistir al campanar per tenir ell arrendada la lleuda y estar ocupat ab sa botiga de sabater, no pot acudir a tot, y les unes coses no han de valer mancho per les altres, y axí sien servits deslliberar la fahedor, atès que ha fet moltes altres faltes, així en tenir lo rellotge ben construït y fer anar les hores de la manera convé y també en lo tocar als officis y també que se entén que de nit ferme lo rellotge.

E sobre de assò la dita magnífica prohomenia acordà y deslliberà que, per ara, se li done una correctió y que se li fasse un aransell del orde ha de tenir, així en lo del rellotge com en lo del tocar als officis, y quant no se smene y falte a ninguna de les coses contingudes en lo aransell se li donarà, que, encontinent, sens ajuntar altra prohomenia, los senyors de pahers lo traguen del campanar y posen altre en son lloch.

56

1632, febrer, 4. Cervera

El racional deixa constància del volteig del Seny del Lladre empès per un fort vent.

AHCC, Fons Municipal, *Llibre verd del racional*, I, f. 151 v.

Nota de un cas molt portentós y casi miraculós que succehí en la present vila en lo any 1632.

A 4 del mes de febrer del dit any 1632, casi al mitxdia, se mogué un grandíssim temporal de vent de la part de ponent y casi pallerès, de la part de Balaguer, tan rezió y tan gran que feye tremir les cases y edificis, y succey que a les dues ores, alçant la campana dita lo Seny del Lladre per a tocar a vespres, lo vent se meté en ella y la féu anar ab tanta fúria que ab quatre voltes tingué los llibants enbolicats ab lo capsal y tota sola, sens què persona humana la tocàs, lo dit vent la féu rodar com si fos un torn per

espany de tres quarts molt bastans, ab tant que, de la fúria que aportave, dongué tres y quatre voltes sens tocar, cosa molt miraculosa y espantosa, ab tant que moltes persones, així ecclesiàstiques com seculars, muntaren al dit campanar y stigueren allí tot lo dit temps y espany de tres quarts, essent testimonis de vista de tot ab grandíssima admiració de que, sent la campana de gran pes y lo dit vent anant a bufades, que may paràs. Per lo qual se ha manat fer la present nota.

57

1662, desembre, 16. Cervera

El consell municipal de Cervera, atès que Simó Sisquer ha tocat la Campana de les Ànimes sense percebre cap salari, acorda concedir-li una gratificació de dues lliures i deu sous.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1662, f. 15 v.

[...].

E també fonch suplicat per Simon Sisquer que ell tocave al matí y al vespre la Campana de les Ànimes sens ningun selari y axí que se servisquen tatxar-li alguna cosa.

Sobre això fonch deliberat per dit concell que a dit Sisquer se li trague pòlissa de 2 lliures, 10 sous

[...].

58

1692. Cervera

Els priors de la Comunitat de Preveres de Cervera deixen constància del pagament de vuit sous i deu diners a Agustí Palmés, courer, i sis sous a Josep Reguer, fuster, import de les despeses de la fabricació de la campana de la capella de Sant Nicolau de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Llibre de Priorat*, 1679-1716, s. f.

[...].

Ítem fem deseixida de la quantitat de quatorse sous y deu diners y són per tants ne avem pagat, és a saber, 8 sous, 10 [diners], a Agustí Palmés, courer, per tornes de la campana de la capella de Sant Nicolau y sis sous a Joseph Reguer, fusté, per fer lo capsal de dita campana. Diem [al marge dret] XIII sous, X [diners].

[...].

59

1779, gener, 30. Cervera

El consell municipal de Cervera autoritza els obrers de l'església de Santa Maria per a poder desfer una part de la teulada de l'ajuntament amb la finalitat de pujar la campana Nova al campanar de l'església esmentada.

AHCC, Fons Municipal, *Consells*, 1779-1780, f. 16 v.

[...].

[*Al marge esquerre:*] Sobre el subir la campana.

Y últimamente, habiéndose leído un memorial dado a dicho illustre ayuntamiento por los obreros de la parroquial iglesia de dicha ciudad, en el qual solicitan se sirva su señoría concederles el permiso para desazer una porción de texado de la casa del común de dicha ciudad y poner sobre ella algunas tablas para el fin de subir la campana Nueva al campanario, ofreciendo reponerle en su mismo estado y satisfacer qualquier daño se cause a la misma casa, fue resuelto y deliberado por dicho illustre ayuntamiento que se incerte o vacié dicho memorial en el registro correspondiente y que, no aprobando nada de lo que han obrado los obreros sobre el asunto y sin perjuhísio de los derechos que pertenescan al ayuntamiento, se le dé el decreto siguiente: «Con las condiciones que explica el memorial se concede el permiso que se solicita».

[...].

60

1880, maig, 14. Cervera

Crispí Borràs, membre de la comunitat de preveres de Cervera, deixa constància de la refosa i la consagració de tres campanes del campanar de l'església de Santa Maria d'aquesta població.

AHCC, Fons de la Comunitat de Preveres, *Consells*, 1834-1899, f. 223 v.

[*Al marge esquerre:*] Refundició y consagració de tres campanes.

En lo dia catarse del mes de maig del any de la nativitat del senyor de mil vuit-cents vuytanta, invitada la reverent comunitat per lo senyor pàrroco y archipreste de esta ciutat lo reverent Juan Marigot, asistí aquella al acte solemne de consagració de tres campanas celebrada per lo il·lustríssim Salvador Casañas, bisbe de la Seu de Urgel, a las cinc horas de la tarda del mateix dia, essent gran la concurrència y alegria dels vehints de la present ciutat. Ditas tres campanas, anomenadas antes vulgarment lo Timbau, lo Lladre y la Nova, existian trencadas y foren refundidas per lo campaner de Barcelona don Bonaventura Pallés a espensas de alguns fills y vehints de esta ciutat

Foren padrins de la primera campana lo senyor alcalde don Joan Franquesa y donya Ramona Jené. Li posaren los noms de Soledat, Ramona, Filomena. De la segona campana foren padrins don Joan Lamich y donya Dolores Subiranes. Li posaren los noms de Vicenta, Concepció, Matilde. Y de la tercera campana ho foren don Anton Sampere y donya Dolores Montiu, posant-li los noms de Dolores, Trinitat, Josefa. Ditas tres campanas se han alsat y colocat felixment baix la direcció del arquitecte don Geroni Montiu en la torre o campanar de esta parroquial iglésia, donat-ne la estrena en la vigília del Corpus Christi del mateix any.

Lo pes de las campanas, batalls y cordas:

1ª. Soledad, àlies Tibau: 41 quintàs, 2 arrobas, 13 liuras.

2ª. Vicenta, àlies Soledad [*ha de dir:* Nova]: 33 quintàs, 1 arroba, 6 liuras.

3ª. Dolores, àlies Lladre: 13 quintàs, 1 arroba, 4 liuras.

Suma de la suscripció que s'obrí entre los fills y vehins de esta ciutat: 5.213 rals.

Import de 8 quintàs, 2 arrobas, 1 lliura, de metall que ha sobrad, a 16 duros lo

quintà: 2.753 rals, 28 [maravedisos].

Import del culto: 2.000 rals.

Import de N. N., fill de Cervera, com a donatiu: 5.999 rals, 6 [maravedisos].

[Total:] 15.965 [rals, 34 maravedisos].

Aixís consta detalladament en los documents que òbran en lo archiu de la obra de esta parroquial iglesia de Santa Maria de esta ciutat de Cervera y se dóna aquí compte per memòria dels esdevenidors.

Crispí Borràs, prevere.

Apèndix I

Campanes de l'església de Santa Maria

A continuació, anotem les campanes de l'església de Santa Maria que hem trobat esmentades a la documentació consultada. L'any inicial correspon a la data de la primera notícia localitzada. El text en negreta es refereix a campanes que encara existeixen.

- 1338. Seny del Lladre i Seny de l'Oració.
- 1360. Primer Seny Major, Seny Menor i esquella, fabricades aquest any per Ponç de Guiteres, de Cervera.
- 1377. Esquella Vedada.
- 1380. Fabricació de dos senys?
- 1385. Tibau, fabricada aquest any per Tibaut Rahart, francès.
- 1399. Seny del Dia.
- 1416. Na Talons d'Ase, fabricada aquest any per Mateu de l'Olm, de Barcelona.
- 1424. Segon Seny Major i Carranca, fabricades aquest any per Mateu de l'Olm i Pere Safont, de Barcelona.**
- 1471. Tèrcia, Esquella Grossa i Esquella de Migjorn.
- 1490. Campana de la confraria de Sant Llorenç.
- 1491. Esquella Nova i Esquella de Combregar.
- 1495. Esquella Toledana.
- 1538. Rotlle de campanetes.
- 1594. Tibau, refosa aquest any per Simó Fallet, francès.
- 1629. Campana de la confraria de Santa Maria.
- 1629. Campana de les Hores, fabricada aquest any per Fauget.
- 1630. Campana de les Hores, refosa aquest any per Perris Freixanet.**
- 1662. Campana de les Ànimes.
- 1692. Campana de la capella de Sant Nicolau, fabricada aquest any per Agustí Palmés.
- 1715. Nova, refosa aquest any?
- 1778. Tibau, refosa aquest any per Adjutori Mestres, major, de Calaf.
- 1779. Nova, refosa aquest any per Adjutori Mestres, major, de Calaf.
- 1807. Onzena.
- 1826. Onzena, refosa aquest any per Ramon Pomerol, d'Igualada.**
- 1879. Seny del Lladre, refosa aquest any per Bonaventura Pallés i Armengol, de Barcelona.**
- 1880. Tibau i Nova, refoses aquest any per Bonaventura Pallés i Armengol, de Barcelona.**

Apèndix II

Arreglo dels tochs de les campanes (1807)

Arreglo y mètethodo de tots los tochs que deuran fer-se en lo campanà de la iglésia parroquial de la present ciutat en totas las funcions pròpias de la ciutat, de la reverent comunitat y de la junta de obra de la mateixa iglésia y obligacions que deurà observar lo campaner y salaris que deurà percivir, fet tot y ordenat per los senyors comisionat nomenats per est efecte per lo molt il·lustre ajuntament, reverent comunitat de preberes y per la junta de obra de la mateixa iglésia.

Festivitat de totes las campanas

Deurà lo campaner alzar las quatre campanas més grosas y tocar repican las petites en las festivitats de Nostra Senyora de la Concepció, del Santíssim Misteri y totas sis alsadas en la de Corpus y en las dos oracions de la vigília de ditas festas, primeras vespres, matines, missa major, segones vespres y proffessos de dits tres dias, y per salari de dits tochs cobrarà, so és, per los de la vigília y dia de la Concepció lo que ab altre capítol se dirà, per los del Santíssim Misteri lo que sa administració acostuma donar y per los de Corpus 3 lliuras.

Fstivitats de dos campanas grosas

Deurà tocar las dos campanas Seny Major y Timbau en las oracions, vespres primeres y segones y missa major, com y també en las completes o matines de las festivitats de las tres Pasquas y Asumpta, Reys, Tots Sants, dedicació de la iglésia parroquial, Santa Victòria, Sant Felip, Sant Sebastià, Sant Roch, Sant Christòfol, Sant Miquel de setembre, diumenge dels sants vots de juliol, tots dias de la octava de Corpus, en las oracions y a totas las horas de entrar al cor, disapte de Pasqua de Resurrecció y del Esperit Sant en sos glòrias, com y també en lo de dijous sant. En totas las demés funcions del any que no són pròpias ni del il·lustre ajuntament, reverent comunitat y junta de obra, se arreglarà lo campaner a lo que dispòsian los senyors obrers, sens qual permís no podrà alzar campana alguna per festa. Per tots los quals sobre dits tochs lo il·lustre ajuntament li donarà lo que més avall se expressarà en tractar de tocar los temporals.

Més deurà lo campaner alzar ditas dos campanas grosas en las oracions de las vigílias de Sant Pere Apòstol y de Sant Nicolau, patrons de la reverent comunitat, de Santa Tecla, de Sant Bonaventura, en les primeres y segones vespres de ditas festas y

missa major, com també en las matines solemnes de dits dias. Així mateix, al posar y trèurer lo santíssim sagrament de las quaranta horas y alsar per lo espay de un quart la grosa anomenada Seny Major al temps de reservar cada nit en ditas quaranta horas, per qual treball percivirà lo campaner lo salari o gratificació que tan la reverent comunitat com la junta de obra acostumi donar-li.

A més de las expresadas festas, deurà estar lo campaner a tot quant disposarà lo il·lustre ajuntament sobre alsar las sobre ditas campanas en totas las demás funcions y festas extraordinàries no expresadas ab los antecedents capítols, y lo mateix se observarà per lo que respecte a la reverent comunitat y junta de obra.

Tochs de la campana anomenada Tibau

Deurà lo campaner alsar la sobre dita campana Tibau en las dos oracions de las vigílies de las festas següents: Circunsisió, Candelera, Anunciata, diumenge de Rams, Ascensió, Santíssima Trinitat, Sant Juan Batiste, Nativitat de Nostra Senyora, Patrocini, segonas festas de Pasquas, com y també en las primeras y segonas vespres y missa major de dits dias, y en solas las misas majors de totas las terceras dominicas, per quals tochs y per los dels sermons y altres que fa a comte del ajuntament se li donarà 25 lliures pagadores per lo majordom de propis.

Tochs de entrada de cor en las dominicas y demás festes de precepte de missa no compresas ab las sobre ditas

En totas las dominicas del any y festas de precepte o de mitja creu se tocarà mitja hora antes de entrar a la missa major en lo modo següent: se alsarà y tocarà per lo espay de un quart de hora la campana anomenada Carranca y, al donar lo quart antes de entrar al cor, se alsarà la Nova y se tocaran las dos juntas un quart de hora, descansan entremitg uns cinc minuts y deixan-las caure las dos al donar la hora de entrar al cor.

Toch de entrada de cor en los dias regulars

Deurà lo campaner en tots los indicats dias tocar a entrar al cor en lo modo següent: Per matines deurà tocar tres quarts antes per lo espay de mitja hora la campana anomenada Seny del Lladre, ab descans de uns deu minuts, y, al últim quart, alsar la Carranca y tocar las dos juntas tot lo últim quart, deixant-las caure al donar la hora de entrada de cor. En los vespres y officis de dits dies deurà alsar mitja hora antes lo Lladre, tocar esta un quart seguit ab descans de cinch minuts y, al segon quart, alsar la

Carranca y tocar las dos juntas també per lo espai de un quart, deixant-las caure al donar la hora de entrada de cor, y tocar después setse batallades ab lo Timbau un poch depresa. Y lo mateix se observarà per asenyalar la entrada de la missa major de dits dies.

Dias semidobles

En tots los dias semidobles se observarà lo mateix. Sols que en lo últim quart se deixarà caure lo Lladre y se alsarà la Carranca y se tocarà esta sola lo últim quart.

Dias ferials

En esto dias solament se alsarà la campana Seny del Lladre y se tocarà sola per lo espay de mitja hora, però ab la prevenció que en lo segon quart se tocarà ab pausa de tres en tres minuts, y cada vegada se tocaran batallades pausades ab la campana Nova, so és, dos a la primera vegada, tres la segona y quatre la última.

Prevenció per quant se toquin en los divinos officis campanas grosas

Deurà lo campaner en todas las entradas de cor y missas majors de la iglésia parroquial en què se alsin algunas o alguna de las campanas majors observà lo següent, so és, al primer quart de la mitja hora que se tocarà en cada entrada de cor alsarà las dos campanas anomenadas Seny del Lladre y Carranca, la una después de la altra, quals tocarà en tot lo primer quart ab sols descans de cinc minuts ab dos vegadas y, al cap del quart, las deixarà caure y alsarà, aleshores, les campanes groses pròprias de la festa, que tocarà per lo espay de altre quart, descansant sis minuts ab dos vegades, y, al punt de la hora de entrar al cor, las deixarà caure. En las oracions de sas vigílias y en las festas que se fan fora de la iglésia, se tocarà en todas sas funcions, y com també en las de la iglésia parroquial que no concorri la reverent comunitat se tocarà al primé quart los repicons y vilandó com se ha acostumat.

Tochs de missas de hora, sermons y altres

Deurà lo campaner tocar a batallades ab lo Timbau tots los dies mitja hora antes de la missa primera ab molta pausa y per lo espay de mitja hora seguida y a las horas que li asenyalarà la reverent comunitat, tocant en lo primé quart las batalladas ab molta pausa de una en una y en lo segon quart de dos en dos. Ab la mateixa campana deurà

senyalar la missa de un quart o dos quarts de nou de dos en dos batallades y per lo espay de un quart. Ab la Caranca deurà asenyalar de batallada en batallada las missas de deu y per lo espay de un quart. Ab la Onsenà, la de onse, y per un quart. Ab lo Timbau, de una a una batallada la missa de dos quarts de dotze, y també per lo espay de un quart. Y, finalment, la missa de dotze deurà asenyalar-la de tres en tres batallades ab la campana Nova y per lo espai de un quart.

Deurà, així mateix, lo campaner asenyalar los tocs dels sermons que se prediquen en la iglésia parroquial en lo modo següent: Quant los sermons siguin al offici o missa major tocarà a batallades lo Timbau de des de que haurà acabat de deixà caure las campanas del offici a fins que se comensarà lo sermó. Quant lo sermó serà fora del offici, com en la Quaresma y altres funcions, se asenyalarà, així mateix, per lo espay de tres quarts antes de comensar lo sermó.

Deurà lo campaner tocar a laudes y tochs de profesons en lo modo que fins buy se ha acostumat, ab lo vilandó y toch de profesó, y, així mateix, en las rogativas, lletanias y demés de costum.

Deurà lo campaner asenyalar los dies de festa de mitja creu o de sola la obligació de oír missa ab vint batallades ab lo Timbau molt pausades y después de la oració de la nit y cent ab la mateixa campana tots los anys a dos quarts de dotze de la nit del tercè dia de Carnistoltes.

Deurà lo campaner tocar a foch sempre que la necessitat ho exigessi o li sigui manat, qual senyal farà tocant arrobatadament a batallades de Timbau y Seny Major, alternant una campana ab la altra, però may juntas, y continuant fins que lo foch sigui apagat o se li mani lo contrari.

Així mateix, deurà tocar a sometent quant per lo govern de esta ciutat li sigui manat, qual senyal farà tocant arrobatadament a batallades lo Timbau tot lo temps que se necessiti.

Per últim, deurà estar en tots los demés tochs no compresos fins aquí en lo que sigui de costum y executar-los sens novetat alguna, y no podrà tocar ni alçar campana alguna per festas sens llicència dels senyors obrés.

Per los sobre dits tochs de officis, vespres y completes y demés horas canòniques li donarà la reverent comunitat anualment per via de gratificació 9 lliuras y per tocar a las missas primera, a la de deu, onze, dos quarts de dotze y un quart de nou li donarà també anualment 12 lliuras, que juntas són 21 lliuras.

En quant a tocar o senyalar los albats no se farà novetat alguna y se li donarà per son treball lo mateix que queda senyalat o se senyalarà per lo toch de combregàs generals, de vint, de quinze y de set, proporcionalment.

Combregàs, morts, funerals y aniversaris

Deurà lo campaner de aquí en avant distingir los tochs de combregàs y de morts en lo modo següent:

Combregà y mort de capellà

Quant esdivingui combregar-se y morir algun capellà, deurà fer los senyals de combregà y de mort en lo modo que se va a dir:

Per lo combregà tocarà quaranta batallades ab la campana Nova y quaranta ab lo Seny Major, fent que estas vuitanta batalladas durin per lo espay de un quart, so és, mitg quart las quaranta campanades primeres y mitg quart las segones, però si lo combregà porte presa sols tocarà cinch batallades pausades ab cada campana y las demás las tocarà de presa. Quant lo santíssim viàtich eixirà la porta de la iglésia tocarà a toch de proffesó y continuarà dit toch (amb descans de quant sigui lo santíssim en la casa) a fins que haigi tornat a la iglésia. Y la casa donarà per lo treball al campaner 2 sous, 6 [diners], si és de dia, y 3 sous, 6 [diners], si és de nit.

Per la extremaunció de capellà se tocarà arrobatadament las dos campanas Seny del Lladre y Carranca, la una después de la altra, per sis vegades, tres cada campana, y después, si és del Capcorral, se farà lo senyal ab tres batallades ab la Nova. Y se donarà al campaner 1 sou, 4 [diners], de dia, y 2 sous, 8 [diners], de nit.

Quant lo capellà mori, deurà tocar per lo espay de un quart, de sis en sis batallades, ab lo Seny Majó, y después alsarà lo Timbau, Carranca y Onsená, tocant a batallades juntas lo Seny Majó y campana Nova, fent tres tochs ab estas campanas per lo temps de altre quart. En esta mateixa conformitat farà las senyals de absoluta, sens, emperò, alsar campana los del dia de enterro, novena y cap de any, com y los de las oracions de la nit antecedent en què lo endemà se celebrin dits funerals. Los tochs, emperò, de aniversaris de capellà se faran en lo modo que fins vuy se és acostumat, tocant de sis en sis batallades amb lo Timbau y alsant solament aquest y la Carranca, tocant també a batallades lo Seny Majó y Nova juntas.

Per los tochs de quant mori lo capellà, de son enterro, novena y cap de any, com y també de las oracions, cobrarà lo campaner de la casa del capellà o de son hereu 2 lliures, 9 sous, 6 [diners], y, si ha de fer lo senyal de mort a la nit, 2 sous més.

Combregà de regidor y de obré en exercici

Quant vingui lo haver-se de combregar un regidor o un obré y quant algú de estos mori, se observarà en los tochs del combregà, mort y de sos funerals lo següent: Per lo combregà se tocarà per lo espay de un quart vuitanta batallades amb lo Seny Majó y, si lo combregà va de presa, sols se tocaran pausadas las cinch batallades primeras y las demás fins a vuitanta se tocaran seguidas. Si és de Capcorral, a la quinta batallada del Seny Majó se farà lo senyal ab tres batallades seguides ab la Nova. Quant lo santíssim viàtich hisqui de la iglésia, se alsarà la campana Nova y se tocarà sempre fins que haigi tornat lo combregà a la iglésia y ab descans de lo temps que nostre Senyor sigui a la casa. Y per lo treball del campaner la casa donarà 4 sous, si de dia, y, si de nit, 8 sous.

Per la extremaunció se seguirà lo mateix mètudo de tots que queda dit per las extremauncions dels capellans y se pagarà 1 sou, 4 [diners]. Quant mori lo suposat regidor o obré se senyalarà a morts, tocant de cinch en cinch batallades ab lo Seny Majó per lo espay de un quart, y después se alsarà lo Timbau y las campanas ditas Lladre y Onsenya y, tocant juntas las dos campanas Seny Majó y Nova, se faran tres tochs y per lo espay de un quart de hora. En esta mateixa conformitat farà los senyals lo campaner del enterro, novena y cap de any y de sas vigílias en la oració de la nit. Los tochs, emperò, de aniversaris de regidó o capellà se faran com fins vuy se és acostumat, so és, de quatre en quatre batallades ab lo Timbau, y, alsant aquest, tocant juntas las dos campanas a batalladas Seny Majó y Nova.

Per los sobre dits tochs o senyals de quant mori lo regidó o obré y de son enterro y funerals, pagarà la casa al campaner 2 lliures, 9 sous, 6 [diners], y, si ha de fer lo senyal de mort a la nit, 2 sous més.

Combregà, extremaunció, enterro y funeral general de home y de dona

Se tocarà a combregà en lo modo següent: se tocaran quaranta batallades ab un poch de pausa ab lo Seny Majó y, si lo qui ha de rèbrer lo sant viàtich és del Capcorral, se tocarà, después de las cinch batallades primeras, tres batallades ab la campana Nova y, si és home, al últim de las quaranta batallades se tocaran dos batallades ab lo Timbau y, si és dona, no se tocarà ab lo Timbau ninguna batallada. Si dits combregàs són de dia, és di, de la oració del dematí a la del vespre, se donarà al campaner la gratificació de 2 sous y, si de nit, 3 sous.

Per la extremaunció se tocarà arrobatadament las dos campanas, com està dit per la extremaunció dels capellans, però solament dos vegades cada campana. Si és de Capcorral, se tocaran al últim tres batallades ab la Nova y, si és home, después dos ab

lo Timbau y, si és dona, ninguna ab lo Timbau. Y se pagarà 2 sous, si és de dia, y, si de nit, 3 sous.

Se asenyalarà a morts generals y sos funerals, si lo mort és home, tocant de quatre en quatre batallades ab lo Timbau per lo espay de uns nou minuts y se alzarà después aquest, tocant a batalladas juntas las dos campanas Seny Majó y Nova per lo espay de altres nou minuts ab tres tochs. Per lo enterro, novena y cap d'any de dits morts generals se tocarà, així mateix, ab la diferència de que se tocaran quatre batallades ab lo Timbau, si és home, y, si és dona, solament tres. Si en dits enterros y ha nocturnos, se pagarà al campaner 2 lliures, 4 sous, y, si no hi ha nocturnos, 1 lliura, 10 sous.

Combregà, extremaunció, enterro y funeral de vint preberes de home y de dona

Se tocarà a combregà en lo modo següent: se tocaran per lo combregà vint batallades ab lo Seny Majó, sens particular pausa, [y], si és del Capcorral, después de las cinch primeras se tocaran tres batalladas ab la Nova y, si és home, dos ab lo Timbau al últim de ditas vint. Y cobrarà lo campaner 1 sou, 6 [diners], si és de dia, y, si de nit, 2 sous, 6 [diners].

A la extremaunció de vint se tocarà lo Lladre arreatadament y, después, vint batallades ab la Carranca y dos ab lo Timbau, si és home, y tres ab la Nova, si és del Capcorral. Y, si la extremaunció és de dia, se pagarà 1 sou, 6 [diners], al campaner y, si de nit, 2 sous, 6 [diners].

Se asenyalarà a morts de vint, si és de dia, alsan lo Lladre y Onsenya y tocant a batallades interpoladament la campana Nova y la Carranca per lo espay de mitg quart y, si és de nit, tocant quatre batallades ab la Carranca, si és home, y tres, si és dona, repetin-se aquestes per sis vegades, y, quant se esdivingui haver de fer aquest senyal a la nit, se donarà 2 sous al campaner. Los tochs, emperò, de novena, enterro y cap d'any se faran ab les mateixas campanas y en lo modo acostumat y per estos y per lo de mort cobrarà lo campaner 15 sous.

Combregà, extremaunció, enterro y funerals de quinze preberes de home y de dona

En tot se observarà lo mateix que queda dit del combregà, extremaunció, enterro, novena y cap d'any de vint preberes, sols que en lloch de las vint batallades del Seny Majó en lo combregà [y] de las vint en la Carranca de la extremaunció se tocaran

solament quinze. Y lo campaner percivirà solament de drets 4 diners menos en lo combregà y extremaunció que se ha dit dels de vint.

Combregà, extremaunció, enterro u funeral de set preberes de home y de dona

Se tocarà en lo combregà set batallades ab lo Seny Majó y, si lo combregà és de Capcorral, se tocarà al últim de las set batallades tres batallades ab la Nova y, si és de home, dos ab lo Timbau. Y lo campaner percivirà 1 sou, si és de dia, y, si de nit 1 sou, 6 [diners].

Per la extremaunció, tocarà arreatadament ab la Onsenà, com és de costum, y, después, set batallades ab la Carranca y fent los mateixos senyals quant és home y quant és del Capcorral. Y percivirà lo campaner lo mateix que per lo combregà.

En lo enterro, novena y cap d'any, com y també lo senyal de mort, se farà alsan las dos campanas lo Lladre y la Onsenà y, si volen fer lo senyal de mort quant esdivingui morir-se a la nit, se tocan dos batallades pausades ab la Carranca, si és home, per sis vegades y, si és dona, una solament. Los drets del campaner seran 8 sous per tots los dits senyals y per lo de nit 1 sou més.

Tocar a tempestats

Deurà lo campaner senyalar els temporals y tempestats ab lo major cuydado y vigilància, tan de dia com de nit, a qual fi deurà tenir previnguts vuit homes de sa satisfacció y confiança que, ab lo nom de acordats, li ajudin o toquin las campanas en los dits temporals, sens que per motiu algun faltin per si o per altre en todas las ocasions que per dit fi siguin cridats per lo campaner. Deurà lo campaner estar al campanà sempre que se necesiti, tan de dia com de nit, per observar lo temps a fi de prevenir a los diferents tochs que se diran lo perill que aquellas poden amenasà, de tot lo que se li farà tot càrrech no cumplint en dita obligació. Comensarà a senyalar lo mal temps tocant de batallada en batallada lo Timbau, después, a proporció de lo que observi en los núbols y en lo temps, doblarà las batalladas en lo Seny Majó y Timbau juntas, después tocarà las quatre campanas a batalladas y después todas sis campanas a batalladas, ab la armonia acostumada, y, si preveu que lo mal temps se aumenta o amenasada algun dany, cridarà als acordats tocant a batallades ab la campana Nova y tantes vegades com sigui necessari per fer acudir dits acordats al campanà, qual senyal de acordats deurà fer-lo ab temps perquè tinguin temps de compareixe los acordats, y alsar las dos campanas grosas antes que la broma no causi dany al terme, ja ab pedra, ja ab demasiada aigua, ja també ab llams y vent.

Quant lo perill de pedregada, algun aiguat o cosa semblant sigui immediat, farà lo senyal de exposar lo santíssim, qual senyal serà tocant las dos campanas grosas un rato, sens acompanyar-las ab los tochs de las quatre petites, y continuarà en vandejar la dos grossas y en tocar las altres quatre, ab la armonia acostumada, mentres la broma o temporal sigui sobre lo terme o amenasi perill y això sens may parar y, en est cas, continuarà a cridar gent o acordats ab la campana Nova a vatallades.

Quant ja no hi haigi los sobre dits perills, farà lo senyal de reservà lo santíssim tocant nou batallades ab la campana Nova y, quant lo temporal haigi pasat y ni hi haigi cap perill, deixarà anar las dos campanas, tocant las altres quatre en lo modo sobre dit.

En lo mitgdia de la vigília de Santa Bàrbara, después de la oració de la nit de dita vigília y en lo ofici majó de dit dia tocarà per mitja hora en lo mateix modo expresat per los temporals y alsant ditas tres vegades las dos campanes grosses.

Per tots los sobre expresats treballs y per satisfacer los vuit homes que ab lo nom de acordats deurà tenir previnguts y assegurats per ajudar-li a tocar sempre que la necessitat del temps ho demani, com hi també las campanas en los dias de festa de la Concepció, sants, vots de poble y patrons de la ciutat, com sobre queda dit, li donarà lo il·lustre ajuntament cent lliuras en cada any pagaderas, so és, cinquanta lliuras per lo majordom de propis de la ciutat y les altres 50 lliuras per los arrendataris del dret del botlletí.

A més de tot això, se li concedeix permís per fer dit campaner y sos acordats dos plegas generals per la present ciutat y son terme, la una en lo temps de la cullita del blat y la altra en la del ví, fen-se seu y dels acordats lo que acaptin.

Finalment, per tocar a dits temporals de nits y demás festas majors del any, se li donarà per lo il·lustre ajuntament vuit quintars de tea per cremar y fer llum al campanà.

Obligacions generals y particulars que deurà cumplir lo campaner

Serà de la obligació del campaner lo alsar las campanas en tots los funerals pròprias de la major o menor solemnitat del funeral al comensar a cantar-se la missa y deurà durant aquesta tocar-las ab tres o quatre pauses, segons sa solemnitat, y deixar-las caure al acabar-se la missa. Això se executarà en los funerals generals. Y en los de vint, de quinze y de set se tocarà seguidament de des de la epístola a fins haver sumit.

Sàpia lo campaner que serà de sa obligació lo tocar las tres oracions del dematí, mitgdia y vespre y en las horas, so és, al dematí y vespre, que se li asenyalaran ab una taula que se li entregará, y alsarà la campana dita Onsen tan al dematí com al vespre, tocant aquesta quatre minuts lo menos, y, deixada caure, se tocaran tres batallades ab lo Timbau y ab lo espay de una avemaria cada batallada.

Sàpia lo campaner que no podrà aumentar los drets de tocar las campanas, tan de festas com de funerals, sens expresa llicència o permís de la junta de obra y que, sens consentiment de aquesta, no podrà alzar campana alguna per festas que no siguin pròpias del il·lustre ajuntament, reverent comunitat o junta de obra y que deurà cobrar de las personas que faran tocar las ditas campanas lo que dita junta té taxat o taxarà per los gastos de mantenir lo campaner, quals drets entregará lo campaner al receptor de la junta de obra.

Sàpia lo campaner que totas las nits deurà tocar la oració de les ànimes a las horas que se li senyalaran, alsant immediatament la campana anomenada lo Seny del Lladre y tocant aquesta per lo espay de un quart de hora, a menos en las nits de hivern en què lo fret sigui insufrible al campanà, en quals nits podrà acursà lo temps de tocar-la.

Més sàpia que deurà tenir tot cuydado ab las campanas, cordas, capsals y demés que tingui encarregat del campanà y que deurà donar compte y rahó als senyors obrés de tot quant convingui per sa conservació y recomposició, de tot lo que se li fa molt responsable.

Més sàpia que deurà sempre tenir tancat lo campanà, no permetent que ningú pugi en ell que no sigui persona de sa confiança, y ni permetrà que se toqui ni ab batallades ni de altre modo campana alguna que no sigui ab just motiu.

Deurà lo campaner tots los dias, mentres se cante lo divino officio o missa major o en lo temps que se cantin vespres, presentar-se ab lo reverent cabrevé de la comunitat, son bossar o altre de sos individus y pèndrer sos ordres per los tochs del endemà y, així mateix, no podrà jamay abandonar la sua habitació, tan de dia com de nit, per lo que convingui a dèurer-se senyalar ab las campanas, tan per combregàs, extremauncions y morts com de qualsevol altre toch o senyal.

Cervera y juliol 3 de 1807.

Lo marquès de Capmany, comisionat.

Doctor Francisco Vall, comisionado.

Don Anton Rovira, prebere, comisionat.

Doctor Anton Corts.

[Text publicat l'any 1930 al periòdic *Cervera*. Hem regularitzat l'accentuació, la puntuació i l'ús de majúscules].

Apèndix III

Els tocs de campanes (1962)

Toc d'oració. Es **volteja l'Onzena** i es fa tres batallades de Nova compassades d'una a una mentre volteja l'Onzena. Es toca al migdia i al vespre.

Toc de foc. Es fa repicons de Nova i So Major [Seny Major].

Toc de sometent. Es fa repicons de Nova, So Major [Seny Major] i Tibau.

Toc de morts. Actualment, hi ha cinc classes de tocs, que són: aubats [albats], a mort de Déu [per amor de Déu], tercera classe, general de segona i general de primera.

En totes aquestes classes de tocs, al final del toc s'assenyala si és home o dona, com també si el mort és de la plaça Santa Anna amunt. Així, si és home no es toca res. En canvi, si és dona, es fan tres batallades de Carranca. I si el mort és de la plaça Santa Anna amunt, dit de Capcorral, es fan tres batallades de Tibau, tant si és home com si és dona.

Per exemple: mor un home de Capcorral, es fan tres batallades de Tibau al final del toc, i res més. En canvi, si és dona, a més a més de les tres batallades de Tibau, se'n fan tres de Carranca.

Ara bé, mort un home de la part de la plaça de Santa Anna cap a la parròquia i dels [barris] baixos, al final del toc no es toca res. En canvi, si és dona, es fan tres batallades de Carranca. Aquests senyals es toquen al final dels tocs, tant si es toca a morts, com si és toc de enterrament, com si és toc de funerals.

Toc d'aubats [albats]. Són els nats fins als sis o set anys d'edat que no hagin fet la primera comunió. Es toca de la següent manera: es fan set batallades de Trinitat [Seny del Lladre] i els senyals.

Toc de "a mort de Déu" ["per amor de Déu"]. Es comença amb cinc batallades compassades de So Major [Seny Major], després se'n fan també cinc de Carranca, també compassades, després es fa voltejar l'Onzena i, mentre volteja, es va fent batallades compassades de Carranca i Trinitat [Seny del Lladre], i, quan ja ha parat de tocar l'Onzena, aleshores es fan o es toquen els dracs.

Els dracs es fan tocant la Nova i el So Major [Seny Major] alhora amb batallades. En aquesta classe d'enterrament, de dracs se'n fan primer onze, es para un moment, després nou (parada), set (parada, sis (parada), cinc (parada), quatre (parada), tres (parada), dos (parada) i un; després, els senyals.

Toc de tercera classe. Es toca igual que el de "a mort de Déu" ["per amor de

Déu”], però es comença amb set batallades de So Major [Seny Major], i també se'n fan set de Carranca; la resta igual. I els dracs es comença per 15, després 13, 11, 9, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 i els corresponents senyals.

Toc de general de segona. Primer es fan 40 batallades de So Major [Seny Major], després es fan repicons de Carranca i de Onzena. Després, durant una estona, es van fent, de quatre en quatre, batallades de Nova. A continuació, es fa voltejar el Tibau fent dos dracs abans que toqui i, mentre volteja, es va tocant compassats dracs i, a l'acabar de tocar el Tibau, es fan seguits cinc o sis tocs de drac. El Tibau es volteja tres vegades i, al final, els senyals.

Toc de general de primera. Es toca igual que el de general de segona, només que, al fer voltejar el Tibau, també es volteja la Carranca, totes dues campanes alhora, i al final els senyals.

Toc d'enterrament sense funerals. Si la classe d'enterrament és d'aubat [albat], a mort de Déu [per amor de Déu] o de tercera classe, mitja hora abans de l'enterrament es fa un repicó molt llarg amb l'Onzena i, després, els senyals. Si l'enterrament és de segona o primera, també mitja hora abans de l'enterrament es comença a tocar fent els repicons de Carranca i Onzena igual com el toc de morts de segona i, després, fins a l'hora de l'enterrament, es van fent, de quatre en quatre, batallades de Nova i, al final, els senyals.

Toc d'enterrament amb funerals. Si és aubat [albat] només se celebra missa d'àngels. A mort de Déu [per amor de Déu] (abans no hi entrava funerals) o tercera classe, es toca mitja hora abans fent senyal amb un repicó molt llarg d'Onzena i, al ser a l'hora marcada dels funerals, aleshores es fa voltejar l'Onzena fent compassades batallades de Carranca i Trinitat [Seny del Lladre] i, a continuació, els dracs igual com es fa quan es toca a morts per aquestes classes, i, al final, els senyals.

Si és de segona o de primera, també es comença a tocar mitja hora abans, però es toca durant tota la mitja hora. Primer, es fan els repicons de Carranca i Onzena i, després, les batallades, de quatre en quatre, de Nova, tal com diu en el toc de morts d'aquesta classe, i, a continuació, o sigui, a l'hora marcada dels funerals, es volteja el Tibau tres vegades igual com es fa en el toc de morts de segona i, si l'enterrament i funeral és de primera, aleshores es volteja la Carranca igual com es fa en el toc de morts de primera, i, al final, els senyals.

Després dels funerals, es fa l'enterrament, però aleshores no es toca res en cap de les classes d'enterrament.

Toc avisant funerals la vigília al vespre. Tant si es fa enterrament com si només hi ha funerals sols, es toca de la manera següent: en funerals de tercera classe, primer es toca l'oració i després, voltejant l'Onzena, es fan compassades batallades de Carranca

i Trinitat [Seny del Lladre], acabant amb els dracs, igual com es fa en el toc de morts en aquesta classe, i, al final, els senyals. Si els funerals són de segona o de primera, també primer es toca l'oració i a continuació es comença tocant les batallades, de quatre en quatre, de Nova. Es fa durant una estona i després es volteja el Tibau tres vegades igual com en el toc de morts de segona i, si els funerals són de primera, és com el toc de morts d'aquesta classe que es volteja la Carranca, i, al final, els senyals.

Altres tocs

Toc novenari d'ànimes. Es volteja la Carranca i, mentre volteja, es fan dracs.

Toc de les tres hores de la tarda del divendres (vulgarment anomenat "marxa dels arengaders"). Es toquen 11 batallades de Nova tres vegades (total 33 batallades).

Toc del rosari de l'aurora i de la missa dels primers divendres. Mitja hora abans es comença a tocar fent primer uns quants repicons amb Carranca i Trinitat [Seny del Lladre]. Després es toca el bilandó i, acabant aquest, es voltegen les tres campanes petites: Onzena, Trinitat [Seny del Lladre] i Carranca i es voltegen tres vegades i, al final, quan encara estan acabant de voltejar i toquen les tres petites, es fa un repicó amb la Nova.

Toc d'ofici. Que es tocava abans cada dia en els dies ordinaris i ara només es toca en la missa o ofici del dijous sant: durant un quart d'hora i tres tocs es voltejava l'Onzena i Trinitat [Seny del Lladre] i també, al final, un repicó llarg de Nova.

Toc a la missa dels primers dissabtes. Durant un quart es fa tres bilandons.

Toc de festa. Hi ha diverses classes de tocs, que són volteig de totes les campanes, volteig del So Major [Seny Major] i Tibau, volteig de totes menys So Major [Seny Major], volteig de Tibau i Nova, volteig de Nova, Carranca, Trinitat [Seny del Lladre] i Onzena, i volteig de Carranca, Trinitat [Seny del Lladre] i Onzena.

En començar a tocar a festa a la vigília, al migdia toquen primer l'oració, després es fan uns quants repicons (els repicons es fan igual tal com marca que es fan en el rosari de l'aurora), després el bilandó i, per últim, volteig de les campanes segons classe de toc. Es voltegen tres vegades.

En els altres tocs de festa, o sigui, en oficis, funcions o processons, no es comença amb l'oració, ja que aquest toc només es toca al migdia i al vespre; es comença tocant els repicons, etc.

Actualment, segons la festa o el que es pagui, es fa classe de toc, ja que de molts tocs que se'n cuida de fer-los la parròquia no es toquen com era costum abans de l'any

1936. Fins aquest any hi havia la norma de tocar les festes de la manera següent: es tocaven totes les campanes en la festa major del Santíssim Misteri, Corpus Christi, dijous de vuitada de Corpus, festa del Sagrat Cor, funció final de mes de Maria que es feia l'últim diumenge de maig, Mare de Déu d'agost, festa major del Sant Crist, festa de Crist Rei, per la Puríssima i Nadal. També es tocaven totes si hi havia alguna commemoració o festa extraordinària. Es tocava el So Major [Seny Major] i el Tibau en les festes següents: cap d'any, Reis, Sant Josep, el dijous sant al posar Nostre Amo al monument, el dissabte sant al toc de glòria, Pasqua de Resurrecció, al portar el combregar als malalts i presos (en aquest toc, abans de voltejar les campanes, es tocava primer 40 batallades de So Major [Seny Major]), festa de Santa Creu de maig, festa de l'Ascensió, Pasqua de Pentecostes, Sant Pere i Sant Pau, Sant Jaume, Santa Creu de setembre i festa de Tots Sants. Es tocaven totes menys el So Major [Seny Major] en la festa de l'Institut del Cor de Maria que celebren els missioners de dit institut en el quart diumenge d'agost. Volteig de Tibau i Nova en les festes següents: festa de la Sagrada Família, Sant Antoni Abat, Sant Isidre, Sant Antoni de Pàdua, Sant Cristòfol i Sant Magí.

Només es tocava la Nova per les festes de la Candelera, Mare de Déu de març, diumenge de Rams, en cada dia de la vuitada de Corpus, festa de Sant Joan, Mare de Déu del Carme, Santa Anna, Sant Ignasi, Mare de Déu dels Àngels, Sant Domingo [sic], Sant Agustí, festa de la degollació de Sant Joan, Sant Ramon, Mare de Déu de setembre, festa del Roser, primer diumenge d'octubre, Santa Llúcia i festa de Sant Esteve.

Els campaners celebraven la festa de Santa Bàrbara i en aquesta festa es fa el toc de temps i el toc de les tres petites, o sigui, Onzena, Carranca i Trinitat [Seny del Lladre], que es toquen tal com dic abans en el rosari de l'aurora i missa dels primers divendres.

També abans es tocava quan es feia exposició de les 40 hores, fent el toc d'exposició. En les funcions i septenari dels Dolors, es tocava el toc de congregació quan hi havia predicació, o sigui, en la Quaresma, octavari del Sagrat Cor, novenari d'ànimes i predicacions extraordinàries. Després de tocar a la funció es continuava tocant durant un quart més, fent batallades compassades de Nova i finalitzant amb un repic de la mateixa campana; això anunciava que hi havia sermó.

Tocades que es feien abans i que també es fan ara: tots els dies del mes de maig, a la funció de la tarda, el toc de mes de Maria. Tots els dies del mes de juny i octubre, novenes d'alguns sants, funcions de tarda dels diumenges, en la missa comunió reglamentària del tercer diumenge de cada mes, etc., es toca el bilandó. Es toca durant un quart fent tres toques i, al final de l'última tocada, es fa un repicó de Nova com a senyal que s'ha acabat de tocar.

Actualment, es toca el toc de congregació en els viacrucis dels divendres de

Quaresma. En el diumenge de Rams, durant la processó dels rams i en el viacrucis que se celebra en la tarda, es fa el toc d'exposició.

[Text de Xavier Porredon publicat al periòdic *Segarra Actualitat*, 70 (setembre 2002). Els aclariments que hem fet, els hem col·locat entre claudàtors. Hi ha una versió anterior publicada a *Segarra*, 619-625 (15 abril – 15 juliol 1970)].

Apèndix IV

Els tocs actuals (2002)

Actualment, de l'ampli mostrari dels tocs que es feien amb les campanes de Santa Maria, ens queda el toc general de festa, fet amb totes les campanes i en el qual són posades a seure les campanes grans. Aquest toc el podem sentir els dies de la festa major del Santíssim Misteri, Pasqua, Sant Isidre, Corpus, per la Mare de Déu d'agost, l'Onze de Setembre, festa major [de setembre], Nadal i Reis. També es toca per les festes de barri més tradicionals: Sant Antoni, Sant Cristòfol i Sant Magí. I encara es pot sentir quan hi ha algun esdeveniment important per la a la vida ciutadana, sigui ja religiós o civil.

Queda també el toc del bilandó, el toc comodí, que el podem sentir abans del toc de festa, així com es toca a tríduum de les festes de barri abans esmentades.

Dels set tocs de mort i d'enterrament que hi havia abans, ara es fa un toc de mort i d'enterrament igual per a tothom, conservant-se la peculiaritat d'indicar amb tres batallades de la campana Carranca, al final del toc, si el difunt és dona (si no es fan vol dir que és home), i amb tres batallades de la campana Tibau si el difunt és de més amunt de la plaça de Santa Anna (si no es fan és que és del nucli antic).

De totes maneres, dintre dels campaners hi ha ganes d'ampliar i de recuperar els dies dels tocs, així com –i s'ha fet– de tocar els vells tocs, ja recollits en un enregistrament, cosa necessària i més quan l'impressionant toc del temps solament el sap el Jaume Font.

Les campanes hi són, els tocs també; solament falten campaners.

[Text d'Antoni Xuclà publicat al periòdic *Segarra Actualitat*, 70 (setembre 2002)].

Apèndix V

Les campanes una a una

La campana dels quarts del rellotge

Estat de conservació: bo, encara que no es pot ventar; és fixa.

Situació: a l'ereta del campanar, en la part més alta.

Finalitat: tocar exclusivament els quarts d'hora.

Nota musical: mi agut.

Mides: bronze: alçada, 0,70 m; diàmetre, 0,58 m; circumferència, 1,81 m.

Inscripcions: *Sancta Clara, ora pro nobis* (Santa Clara, pregueu per nosaltres).

La campana de les hores del rellotge

Estat de conservació: bo, encara que no es pot ventar; és fixa.

Situació: a l'ereta del campanar, en la construcció que culmina l'obra del campanar.

Finalitat: tocar les hores.

Nota musical: fa sostingut.

Mides: bronze: alçada, 1,09 m; diàmetre, 1,13 m; circumferència, 3,55 m.

Inscripcions: *Ihesus, Maria, Ioseph* (Jesús, Maria, Josep). *A fulgure et tempestate libera nos Domine* (Del llamp i la tempesta, allibereu-nos Senyor). *Omnes sancti et sanctae Dei, intercedite pro nobis* (Tots els sants i santes de Déu, intercediu per nosaltres). *Perris Freixanet me fecit. 1630* (Em féu Perris Freixanet. 1630). Hi ha dues creus, dos escuts heràldics de Cervera i dos escuts petits

La campana Onzena

Estat de conservació: solament es pot ventar.

Nota musical: fa brillant.

Mides: Contrapès de fusta i tirants de ferro. Sense ferro, 0,63 m. Amb ferro, 0,77 m. Bronze: alçada, 0,72 m; diàmetre, 0,66 m; circumferència, 2,07 m.

Inscripcions: *Sancta Maria, ora pro nobis* (Santa Maria, pregueu per nosaltres). *Me féu Ramon Pomerol de Igualada, any 1826*. Hi ha una creu i una imatge incognoscible.

Ús actual: repica en els tocs de mort, festa per un barri i en el toc general acompanyant a les grans.

La campana Trinitat [Seny del Lladre]

Estat de conservació: solament es pot ventar.

Nota musical: sol natural.

Mides: Contrapès de fusta i tirants de ferro. Sense ferro, 1,15 m. Amb ferro, 1,30 m. Bronze: alçada, 0,97 m; diàmetre, 0,99 m; circumferència, 3,11 m.

Inscripcions: *Facta anno Domini MDCCCLXXIX* (Feta l'any del Senyor 1879). *Sancta Trinitas, unus Deus, miserere nobis* (Santa Trinitat, un sol Déu, compadiu-vos de nosaltres). Hi ha un escut de Barcelona i dos cérvols i, a sota, la inscripció: *Fca. de Buenaventura Pallés y Armengol*. Hi ha tres imatges de sants.

Ús actual: repica en els tocs de festes de barri, en el toc de bilandó i en el toc general acompanyant a les grans.

La campana Carranca

Estat de conservació: solament es pot ventar.

Nota musical: sol sostingut.

Mides: Contrapès de fusta i tirants de ferro. Sense ferro, 1,11 m. Amb ferro, 1,20 m. Bronze: alçada, 1,14 m; diàmetre, 1,07 m; circumferència, 3,36 m.

Inscripcions: *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus ventris tui, Iesus. Mater Dei, ora pro nobis, peccatoribus. Amen. Barbara, nos, serva Christi sanctissimi, serva. Christus* (Déu us salvi Maria, plena de gràcia, el Senyor és amb vós, beneïda sou vós entre les dones i beneït és el fruit del vostre ventre, Jesús. Mare de Déu, pregueu per nosaltres, pecadors. Amén. Bàrbara, serventa de Crist santíssim, guardeu-nos. Crist) A més, hi ha una altra inscripció que no s'entén, tres escuts heràldics de Cervera, tres escuts heràldics del fonedor (un om) i tres imatges de sants.

Ús actual: repica en tocs per festes de barris, en el toc del bilandó i en el toc general acompanyant a les grans. En els tocs de mort i d'enterrament dona senyal, si el difunt és dona, amb tres batallades.

La campana Nova

Estat de conservació: es pot ventar i també se la pot fer anar a seure, pel que són necessaris dos homes.

Nota musical: re natural.

Mides: Contrapès de fusta i tirants de ferro. Sense ferro, 1,31 m. Amb ferro, 1,42 m. Bronze: alçada, 1,37 m; diàmetre, 1,33 m; circumferència, 4,18 m.

Inscripcions: *Sancte Petre et sancta Barbara, orate pro nobis* (Sant Pere i santa Bàrbara, pregueu per nosaltres). *Iesus, Maria, Ioseph* (Jesús, Maria, Josep). *Facta in civitate Cervarie anno Domini MDCCXV et instaurata anno MDCCCLXXIX* (Feta a la ciutat de Cervera l'any 1715 i renovada l'any 1779). Hi ha un escut de Barcelona, dos cérvols i, a sota, la inscripció: *Fca. de Buenaventura Pallés y Armengol*. Hi ha sis imatges.

Ús actual: repica a mort i enterrament; en el toc del bilandó. Per la novena del

Santíssim Misteri es fa anar a seure. En el toc general de festa també es fa anar a seure.

La campana Tibau

Estat de conservació: es pot ventar i també se la pot fer anar a seure, pel que són necessaris quatre homes. Després, per fer-la voltejar, deixant-la seure, amb tres n'hi ha prou.

Nota musical: do natural.

Mides: Contrapès de fusta i ferro a l'interior i tirants de ferro. Sense ferro, 1,53 m. Amb ferro, 1,65 m. Bronze: alçada, 1,46 m; diàmetre, 1,43 m; circumferència, 4,49 m.

Inscripcions: *Christus vincit. Christus regnat. Christus imperat. Christus ab omni malo et tempestate nos defendat. Amen* (Crist venç. Crist regna. Crist impera. Que Crist ens defensi de tot mal i de la tempestat. Amén). *Ab antiquo facta, instaurata fui annis Domini MDXCV et MDCCLXXVIII* (Feta antigament, va ser renovada els anys del Senyor 1595 i 1778). Hi ha un escut de Barcelona, dos cérvols i, a sota, la inscripció: *Fca. de Buenaventura Pallés y Armengol*. Hi ha dues imatges de sants, una custòdia i dos àngels.

Ús actual: es feta anar a seure en el toc general de festa. En els tocs de mort i enterrament dóna la senyal si el difunt és de Capcorral (més amunt de la plaça Santa Anna): són tres batallades.

La campana Seny Major

Estat de conservació: es pot ventar i també se la pot fer anar a seure, pel que són necessaris sis homes. Després, per fer-la voltejar, deixant-la seure, amb quatre n'hi ha prou.

Nota musical: mi natural.

Mides: Contrapès de fusta, pedra i ferro a l'interior i tirants de ferro. Sense ferro, 1,52 m. Amb ferro, 1,62 m. Bronze: alçada, 1,60 m; diàmetre, 1,50 m; circumferència, 4,71 m.

Inscripcions: *Ihesus. Matheus de Olmo, magister cimbaltorum, villae Cervariae, me fecit anno nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto. Si ergo me queritis, sinite hos abire* (Jesús. Mateu de l'Olm, mestre de campanes, de la vila de Cervera, em va fer l'any del naixement del Senyor mil quatre-cents vint-i-quatre. Si, doncs, em busqueu a mi, deixeu que aquests se'n vagin). Hi ha sis escuts heràldics de Cervera, sis escuts heràldics del fonedor (un om) i sis imatges religioses. Hi ha una altra inscripció que no s'entén.

Ús actual: repica a mort i enterrament, repica en el toc del bilandó i, en el toc general de festa, és feta anar a seure.

[Text de Josep M. Boldú, Ramon Subias, Antoni Xuclà, Jordi Balcells, Josep M. Ollé i Lluís Solsona. Amb la col·laboració de Ramon Bernaus, Miquel Puig i Joan Naboà. Publicat al full *Església de la Segarra*, 383-391 (8 juny – 3 agost 1986), al

periòdic *Segarra*, 1.056 (16 juny 1989), i al periòdic *Segarra Actualitat*, 70 (setembre 2002). Hem suprimit diverses dades històriques ja exposades anteriorment i hem corregit algunes inscripcions de les campanes. Un dels sistemes usats per a conèixer d'una forma aproximada el pes de les campanes, a partir del diàmetre, és l'aplicació de la fórmula següent: (diàmetre en metres)³ x 579 kg].